

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Elvisa Štulanović

Tujci v Sloveniji s slovenskim državljanstvom

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Študijski program: Socialno delo

Ljubljana, 2016

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek avtorja: Elvira Štulanovič

Ime in priimek mentorja: doc. dr. Srečo Dragoš

Naslov dela: Tujci v Sloveniji s slovenskim državljanstvom

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Število strani: 71

Število grafov: 16

Deskriptorji: asimilacija, Čefur, čapac, Fužine, identiteta, južnjak, nestrpnost, predsodki, stigma, subkultura, stereotipi

Povzetek:

V diplomski nalogi obravnavam besedo čefur. Kaj pomeni danes in kaj je pomenila nekoč. Kako se je pomen besede spremenil oziroma dopolnil skozi čas. Zanima me predvsem ali je beseda čefur še vedno uporabljena kot predsodek ali stigma, ali pa je uporabljena kot oznaka za subkulturo, ki se je skozi generacije razvila. Za raziskovanje sem uporabila anketni vprašalnik, ki sem ga oblikovala na spletu in so ga na spletu anketiranci lahko tudi izpolnjevali. Nekaj anket je bilo izpolnjenih tudi v tiskani obliki, katere sem potem ročno vnašala v spletno obliko.

Prvi del naloge je teoretični in govori o predsodkih, stereotipih, asimilaciji, multikulturalnosti, Bosni, preseljevanju. En del je posvečen tudi Fužinam, ki so bile včasih zloglasno »gnezdo« čefurjev. Pišem tudi o različnih pomenih besede čefur, ki jih najdemo na spletu. V drugem delu naloge je raziskovalni del, kjer sem skozi ankete ugotavljala pomen in pa nalepke, ki se še vedno držijo označbe čefur. V tem delu, ravno tako opisujem tudi svojo izkušnjo, pri kateri sem se soočila z izzivom stigme čefurja. Slaba izkušnja se je zgodila pred vpisom v šolo, kjer so mi svetovali vpis na drugo šolo zaradi mojega priimka. Pri raziskovanju sem ugotovila, da nikjer na svetu ne obstaja posebna beseda za tujce, tako kot v Sloveniji obstaja beseda čefur. Z besedo čefur se opisujejo ljudje s posebnimi značilnostmi in nacionalni pripadnosti. Povsod drugje po svetu se reče enostavno tujec. Ugotovila sem tudi, da beseda čefur ni v uporabi v celotni Sloveniji, v nekaterih delih Slovenije niso niti slišali te besede. Uporaba besede čefur je najbolj opazna v osrednji Sloveniji, in sicer v Ljubljani. Z raziskavo sem dopolnila svojo definicijo besede, ki prej ni bila tako obširna.

Ugotovitev, ena od mnogih, ki me je presenetila je bila, da je večina anketirancev odgovorila, da Zlatko Zahovič ni čefur, ampak Zlatko Čordić pa je čefur. Obe omenjeni osebi po moji definiciji čefurja, in definiciji, do katere sem prišla z raziskavo, popolnoma ustrezata in izpolnjujeta vse pogoje definicije.

INFORMATION ON THE GRADUATION THESIS

Name and surname: Elvisa Štulanović

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Title of the thesis: Foreigners in Slovenia with Slovenian citizenship

City: Ljubljana

Year: 2016

No. of pages: 71

No. of graphs: 16

Descriptors: assimilation, Čefur, čapac, Fužine, identity, southerner, intolerance, prejudices, stigma, subculture, stereotypes

Abstract:

In this diploma I am talking about word čefur. What does it means today and what meant in the past. How did use of word changed or if it was supplemented thorough time. Mostly I am interested if the word čefur is still used as prejudices or stigma, or it is just used as label for a subculture, that has develop over generations. For my research I have used a survey, which I have created online. Answers have also been given online, except some I had had to print out and then manually insert them online.

First part of diploma is theoretical and is talking about prejudices, stereotypes, assimilation, multiculturalism, Bosnia, migration. En part is dedicated to Fužine, which once were notorious “nest” of čefur. I am also writing about different meanings of word čefur, that we can find online. In the second part of diploma is a research, where I was using surveys and tried to find the meaning and labels that are still sticking with word čefur. In this part I am also describing my personal experience with being labeled as čefur. With this negative experience, i was discouraged about my entry to a certain school, and advised to pick a different school, based on my last name. With my research i have discovered, that there is nowhere in the world used any kind of word, like word čefur, to describe certain people, with certain characteristics. It is simply used the word stranger. I have also discovered that the word čefur is not used in whole Slovenia, in some parts of Slovenia, have not even heard of the word čefur. The most common is the expression čefur, used in central Slovenia, city Ljubljana. With this research i have expanded my own deffinition of the word, it used to be a lot less complicated.

One of the findings, that caught me by surprise, was that most have expressed they do not consider Zlatko Zahović as čefur, but they do consider Zlatko Čordić as čefur.

Surprisingly, they both, according to my deffinition and the deffiniton i put together with the research, are excellent candidates and fit perfectly to both definitions.

ZAHVALA

Najprej bi se rada zahvalila svojim staršem Subašić Fati in Štulanović Nazifu, ker so mi stali ob strani skozi vsa leta šolanja in mi omogočili celotno šolanje, čeprav je bilo to včasih težko. Zahvalila bi se jima, ker sta zaupala in verjela vame, ko so vsi drugi pričakovali moj neuspeh. Zahvaljujem se tudi svoji sestri Melisi Štulanović in fantu Adis Atajiću, ker sta mi vedno dvigovala moje samozaupanje in govorila: »To je zate mala malica.«

Zahvaljujem se tudi svojemu mentorju, doc. dr. Srečo Dragoš, ki mi je pomagal pri izdelavi diplome in se je mojemu izdelku posvečal še bolj kot sem pričakovala. Pomagal in svetoval mi je, ko sem bila v stiski in z njegovo pomočjo sem ustvarila končni izdelek, ki ga berete.

Nihče ne razume, česar sam ne občuti.
Albert Camus

KAZALO

1	UVOD	1
2	SLOVENIJA – ZAKAJ, KAKO	3
3	STIGMATIZACIJA.....	5
	3.1 STIGMATIZIRANOST IDENTITETE	7
4	STALIŠČA.....	8
	4.1 FUNKCIJA STALIŠČ.....	8
	4.2 SPREMINJANJE STALIŠČ	9
	4.3 MODELI STALIŠČ	9
	4.3.1 Kognitivne teorije ravnotežja	10
	4.3.2 Teorija kognitivne neskladnosti.....	10
5	PREDSODKI	12
	5.1 IZVOR IN OBLIKOVANJE PREDSDOKOV	12
	5.2 PREDSDOKI IN OBNAŠANJE.....	13
6	STEREOTIPI.....	15
	6.1 ETNIČNI STEREOTIPI	15
	6.2 UPORABA STEREOTIPOV	15
	6.3 STEREOTIPI O ČEFURJIH.....	16
7	SUBKULTURE	17
	7.1 NASTANEK SUBKULTUR.....	17
	7.2 SUBKULTURA ČEFURJEV, BALKANSKA SCENA	18
8	IDENTIFIKACIJSKA STRATEGIJA.....	20
9	KDO JE ČEFUR?	21
	9.1 SSKJ.....	22
	9.2 WIKIPEDIA	22
	9.3 FORUMI, BLOGI, KLEPETALNICE.....	23
	9.4 YOUTUBE	24
10	MULTIKULTURNOST	26
11	NESTRPNOST	27
12	ASIMILACIJA	29
	12.1 FUŽINE - GETO?.....	31
13	KDO JE ČAPAC?	32
14	IDENTITETA.....	33
	14.1 TELESNA IDENTITETA.....	34
	14.2 KULTURNA IDENTITETA	34
	14.3 ETNIČNA IDENTITETA	36
	14.4 IDENTITETA KOT RELATIVNI KONCEPT	37
15	PROBLEM.....	38
16	RAZISKAVA	40
	16.1 VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE.....	40
	16.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	40
	16.3 POPULACIJA IN VZORČENJE.....	41

16.4	ZBIRANJE PODATKOV	41
16.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	41
17	REZULTATI IN RAZPRAVA	42
17.1	Rezultati.....	42
17.2	Razprava	59
18	MOJA IZKUŠNJA.....	63
19	UPORABLJENA LITERATURA	64

KAZALO GRAFOV

Graf 17.1: Trenutno dosežena izobrazba (možnih je več odgovorov):.....	42
Graf 17.2: Kje so rojeni Vaši starši? (Možnih je več odgovorov.)	42
Graf 17.3: Kje ste rojeni Vi? (Možnih je več odgovorov.)	43
Graf 17.4: Čefur/čefurka/čefurji: ... (1 – se sploh ne strinjam, 2 – se delno strinjam, 3 – se popolnoma strinjam) (Slovenec je oseba, ki ima korenine v SLO.):	43
Graf 17.5: Beseda čefur označuje (Možnih je več odgovorov.):	51
Graf 17.6: Ali Vas je kdo že poimenoval/označil z besedo čefur?	52
Graf 17.7: Ali ste Vi koga označili/poimenovali z besedo čefur?	53
Graf 17.8: Ali so Vsi, ki se pišejo na –ić, čefurji?	55
Graf 17.9: V Vaši družbi so večinoma (sem ne štejemo sodelavcev, razen če se z njimi družite tudi v prostem času):.....	56
Graf 17.10: Ali ste vi čefur?	56
Graf 17.11: Ste zaradi priimka/imena imeli kdaj težave v šoli? (Izbirno vprašanje.)	56
Graf 17.12: Ali ste zaradi tega (priimka) imeli težave pri iskanju službe? (Izbirno vprašanje.).....	57
Graf 17.13: Ali imate občutek, da Vas na podlagi priimka prikrito diskriminirajo oziroma se do Vas obnašajo drugače ? (Izbirno vprašanje.).....	57
Graf 17.14: Ali so nečefurji včasih dvolični? Primer: šport – slovenska nogometna reprezentanca, kjer je veliko čefurjev, pa so kljub temu njihovi (Slovenci) in ne čefurji? (Možnih je več odgovorov.) (Izbirno vprašanje.)	57
Graf 17.15: Ali se pojem čefurja posplošuje na vse, ki se pišejo na -ić?.....	58
Graf 17.16: Ali ste razcepljeni med tem, komu pripadate? Primer: V Sloveniji čefur, v BIH pa Slovenec? (Izbirno vprašanje.)	58

1 UVOD

V svojem diplomskem delu bom pisala o predsodkih do čefurjev in o vseh z njimi povezanih pojmi v Sloveniji.

Ker sem tudi sama pripadnica subkulture čefurjev, me je zanimalo, kaj si v današnjem času o nas mislijo tisti, ki ne sodijo v to skupino, ter kdo vse naj bi pripadal skupini. Po krajšem raziskovanju sem ugotovila, da so nekateri posamezniki vključeni v to subkulturo neprostovoljno. Zakaj? Zaradi svoje etične pripadnosti jih v to skupino razvrščajo drugi, čeprav se sami ne čutijo čefurji.

Splošno znano je, da je bil največji val priseljencev v Slovenijo iz držav nekdanje Jugoslavije, kamor je sodila tudi Slovenija. Nekoč je veljalo, da smo vsi bratje in sestre, vsi enaki. Vojna situacija, ki je povzročila razpad Jugoslavije, je to vse spremenila. Zakaj je temu tako? Mogoče zaradi pritiska in vsiljevanja slabih očitkov politikov, mogoče zaradi slabih izkušenj, ki so jih imeli nekateri, mogoče pa samo zaradi tega, ker ima nekdo drugačno ime in priimek.

Tudi sama sem bila v svojem otroštvu velikokrat diskriminirana. Največkrat so mi očitali, da ne znam dobro govoriti slovensko, čeprav sem tukaj rojena. Kako pa naj bi se naučila? Že ko sem stopila v prvi razred osnovne šole, je bil moj razred poln meni enakih. V njem smo bili otroci, ki nismo znali dobro govoriti slovensko, otroci, ki smo imeli starše, ki so prišli v Slovenijo za boljšim življenjem, čeprav je to pomenilo, da so morali opravljati dela, ki takrat niso bila cenjena. Nismo bili sami krivi za naglas, saj so pri nas doma vsi govorili srbohrvaški jezik, ker se tudi starši v svoji okolici, v službi, niso imeli možnosti naučiti pravilnega slovenskega jezika in se znebiti naglasa.

V svojem raziskovanju sem se osredotočila predvsem na primerjavo literature in v svoji raziskavi na to, koliko se je mnenje o čefurjih spremenilo in kdo čefurji sploh so. Ker je veliko definicij, bom poskusila prikazati čim več raznolikosti, ki jih najdemo v literaturi, na internetu, v časopisih. Zanima me, ali se je mnenje o čefurjih, ki je bilo prej poniževalno, zaničujoče, danes kaj spremenilo. Za prvotno generacijo čefurjev je zdaj kar nekaj naslednjih generacij, ki so imele višje cilje, so se izobraževale, postale uspešne in zdaj govorijo lepo slovenščino.

V delu omenjam tudi nekdanje zloglasne Fužine, naselje, kjer naj bi bilo jedro čefurjev in balkanske kulture, nekateri ji pravijo kar »mala Bosna«. Fužine naj bi bile nekakšen geto v Ljubljani, kjer je veliko kriminala.

Samo ošinila bom tudi temo čapcev, ki naj bi bili po besedah mnogih v bistvu Slovenci, ki hočejo biti čefurji oziroma jim je vseč ta subkultura, v katero se je razvila do danes. Čapci se mi zdijo subkultura kulture čefurjev. Mogoče so prav oni zgled za vse ostale. Zgled sprejemanja, učenja in iskanje znanja tudi drugje, pri tistih, ki so bili toliko časa odrinjeni od dominantne skupine. Večina jih ima za izdajalce, vendar je to le obsojanje nečesa, kar bi lahko bila dobra popotnica za nadaljnje razumevanje drugačnosti, primer, na katerem bi se lahko vsi nekaj naučili.

2 SLOVENIJA – ZAKAJ, KAKO ...

V Sloveniji sta bila dva večja vala migracij. Eden je bil med letoma 1945 in 1950, drugi pa od leta 1963 do leta 1973. Zaradi druge svetovne vojne in svetovne gospodarske krize se je odvil prvi val selitev po Evropi in iz Evrope. Drugi val selitev je obdobje, ko so se jugoslovanske meje leta 1963 odprle za izseljevanje. Odprtje Jugoslavije in Evrope za preseljevanje je povzročilo organizirane selitve. Slednje so podpirale tudi jugoslovanske države, saj so upale, da bodo ljudje hodili na delo v tujino in bodo svoj denar vlagali v svojo matično državo. Najprej se je začelo preseljevanje iz Hrvaške in Slovenije, potem okoli leta 1967 iz Vojvodine, Srbije in po letu 1970 preseljevanje iz Bosne in Hercegovine, Črne gore in Makedonije. Preseljevanja s Kosova so se zgodila zadnja. Migracije s področij Jugoslavije so se ustavile zaradi zapiranja evropskega trga delovne sile.

Do leta 1961 je skoraj že vsak tretji prebivalec Jugoslavije živel izven svoje matične države.

Po letu 1974 se zaradi zapiranja zahodnoevropskega trga delovne sile začne številnejše priseljevanje v Slovenijo. Bosna in Hercegovina je doživela eno največjih preseljevanj svojega prebivalstva. Iz popisa prebivalstva leta 1981 ugotovimo, da je bilo celotne emigracije iz Bosne in Hercegovine kar 22 %. Glavni razlog za preseljevanje iz BiH je bilo pomanjkanje dela, pa tudi vojna, saj so ljudje iskali varna zatočišča, da bi pobegnili pred njo.

Tako je bilo v Sloveniji okoli 180.000 priseljencev iz drugih republik, ki so pridobili slovensko državljanstvo, okoli 70.000 priseljencev s statusom begunca, 30.000 oseb, ki ilegalno prebivajo v Sloveniji in 50 do 100 oseb dnevno, ki so preko Slovenije hoteli priti v druge države zahodne Evrope (Kobolt 2002).

Po osamosvojitvi Slovenije so imeli priseljenci možnost pridobitve slovenskega državljanstva. Morali so se odločiti, ali bodo obdržali državljanstvo svoje matične države ali se mu bodo odpovedali in sprejeli slovensko državljanstvo. Ministrstvo za notranje zadeve je mislilo, da bo vlog za državljanstvo okoli 80.000, niso pa računali, da se bo ta številka povečala zaradi pravice do ugodnega nakupa stanovanja. Pričakovana števila se je

podvojila in tako je slovensko državljanstvo pridobilo 170.996 priseljencev. To je predstavljalo takrat 8,7 % vseh prebivalcev Slovenije.

3 STIGMATIZACIJA

Izraz stigma so iznašli stari Grki. Takrat se je izraz uporabljal za osebe, ki so nečiste oziroma so imele na telesu viden znak drugačnosti. Kasneje so dodali izrazu še dva pomena. Prvi je bil, da so ljudje z vidnimi znamenji znaki božje milosti, drugi je bil vezan na medicino, ki je govorila o telesnih motnjah.

Danes se pojem stigma uporablja v pomenu, kot so ga uporabljali stari Grki, ko so izrazu pripisovali vidne znake drugačnosti. Razlika je samo v tem, da se danes izraz ne uporablja samo za telesne značilnosti, ampak bolj poniževalno, sramotno (Goffman 2008: 11).

Razlikujemo tri vrste stigem, in sicer je »prva telesna odbojnost, torej različne fizične iznakaženosti, druga so značajske slabosti, ki jih pripisujemo neodločnosti, nebrzdanim ali nenaravnim strastem, nevarnim ali okostenelim prepričanjem ter nepoštenosti, tretja vrsta so skupinske stigme rase, narodnosti in veroizpovedi« (Goffman 2008: 13).

Vendar imajo vse vrste stigem skupno značilnost, in sicer ima oseba, ki bi bila drugače sprejeta, lastnost, ki nas odvrča in razveljavlja vse druge lastnosti, ki bi nas sicer pritegnile. Za take družbeno določene stigme imamo v vsakdanjem jeziku več izrazov. Pri uporabi teh se niti ne zavedamo oziroma ne pomislimo. Kaj besede sploh v resnici pomenijo.

Stigme, ki jih nosi posameznik, so lahko vidne ali nevidne. Od tega je tudi odvisno, kako močno bo oseba v družbi stigmatizirana. Če je oseba slepa, je to vidna stigmatizacija in tega ne more skriti. Če pa je oseba bodoča neporočena mamica, to lahko prikrije. Vendar je treba vidnost stigme ločevati od drugih pomenov vidnosti. Določena lastnost je lahko drugim znana, kar pomeni, če je posameznikova stigma očitna, bo že samo to, da bo navezal stik z drugimi, stigma prepoznana. To je odvisno tudi od tega, ali je drugim ta lastnost že od prej poznana in kako bodo ljudje tako lastnost sprejeli. Lahko je tudi vpadljiva, kjer pa je treba poudariti različne stopnje vpadljivosti. Nekatere pomanjkljivosti posameznika sicer lahko takoj opazimo, vendar jih tudi zlahka odmislimo. Če na primer pride v sobo oseba na invalidskem vozičku, to takoj opazimo, a če sedimo za visoko mizo, se voziček ne vidi in to pomanjkljivost zlahka pozabimo. Če pa nekdo jeclja, se ta

pomanjkljivost težko spregleda, ker je »moteča« v vsaki interakciji govora. Stigme imajo lahko žarišče v situacijah socialnih stikov. To pomeni na primer v literaturi dan primer: »Grdota neke osebe ima na primer prvi in temeljni učinek v družabnih situacijah, ker ogroža užitek, ki bi ga sicer lahko občutili v družbi te osebe. Vendar pa se zavedamo, da njeno stanje ne bi smelo imeti nobenega učinka na njeno sposobnost za samostojno delovanje ...« (Goffman 2008: 50), četudi to osebo lahko diskriminiramo že samo na podlagi občutkov, ki jih čutimo, ko smo v njeni bližini.

Pri odpravljanju stigem je zelo pomembna interakcija »normalnih« in »drugačnih«. Avtor v knjigi Stigma navaja, da se stigme zmanjšujejo oziroma so prezrte, ko smo nekaj časa v stiku z njimi. Ko nam je neka drugačnost osebe že dalj časa znana (npr.: izmaličenost na obrazu), se nanjo privadimo in v nas ne vzbuja šoka vsakič, ko to osebo vidimo.

Če imamo posameznike v skupini, ki imajo enake vrednote in družbene norme, imamo tudi posameznike, ki pripadajo tej isti skupini, vendar se upirajo družbenim normam. Te lahko označimo kot odklanjajoče, njihov upor pa kot odklon. Tu moram omeniti skupine posameznikov, ki se po besedah avtorja združujejo v subskupnosti in jih poimenuje socialni devianti. To so ljudje, za katere menimo, da skupno zanikajo družbeni red in lastno mesto v družbi ter se imajo za boljše kot »normalni« ter menijo, da je njihovo življenje boljše tako, kot je zdaj, kot pa bi bilo, če bi pripadali »normalnim« pripadnikom (Goffman 2008).

Stigmatizirani posameznik se lahko stigmam tudi upre. Upira se lahko z nejevoljo, jezo, sovraštvom, kar pa mu ne pomaga, saj s tem lahko marsikomu le potrdi, da si svojo stigmatizirano lastnost tudi zasluži. Če pa svojo stigmo, ki mu jo je dodelila družba, sprejme, lahko tudi svojo okolico pouči o njej in jo tudi drugi sprejmejo tako, kot je in ne kot nekaj, kar bi moralo pomeniti nekaj slabega. Vsak posameznik se na stvari, ki ga obdajajo, odziva drugače. To sprejemanje je odvisno tudi od tega, kako nam jih predstavijo. Če imamo pri prvem stiku slabo izkušnjo, ali pa če smo vzgojeni tako, da nas neka lastnost asociira na nekaj slabega, je to slabo mnenje težko odpraviti. Ko pa na primer vse življenje živimo obdani z neko stigmo, nas ta niti ne zanima toliko, saj smo nanjo navajeni in nam ne predstavlja nič »nenormalnega«.

3.1 STIGMATIZIRANOST IDENTITETE

Stigmatizirana identiteta je identiteta, ki ima vedno negativne lastnosti. Stigma je odnos družbe, ki se vrti okoli določene lastnosti posameznika, ki ga dela drugačnega od ostalih. Ta posameznik je diskriminiran in se mu pripisujejo stereotipne lastnosti, ki naj bi v družbi veljale za njemu enake. Seveda so lahko stigme v različnih družbah različne. Neke lastnosti, ki jih mi na primer zaničujemo, posmehujemo, so lahko v drugih družbah celo cenjene.

4 STALIŠČA

Pojem stališča sta v psihologijo vpeljala Thomas in Znaniecki, saj sta hotela pojasniti težave poljskih imigrantov pri vključevanju v ameriško družbo (povz. po Nastran Ule 2000: 115).

»Stališča so predispozicije posameznikov za pozitiven ali negativen odgovor na določeno dogajanje ali situacijo v socialnem svetu« (v Nastran Ule, cit. po Stahlberg, Frey 1990: 145).

Stališča so sestavljena iz treh komponent:

- kognitivna komponenta: stališče temelji na poznavanju in znanju o nekom ali neki stvari;
- emotivna komponenta: govorimo o pozitivnem ali negativnem občutku pri ocenjevanju;
- konativna komponenta: potreba vsakega posameznika, da je aktiven in pripravljen delovati v skladu s svojimi občutki.

4.1 FUNKCIJA STALIŠČ

Stališča vplivajo na način reagiranja, za katerega se bomo odločili in na to, kako vidimo določene stvari. Vplivajo tudi na našo selektivnost in učenje ter pomnjenje, saj bomo v množici stvari videli in izbrali ter si lažje zapomnili in naučili tisto, kar se ujema z našimi stališči.

Psiholog Katz govori v svoji teoriji o stališčih, da imajo ta funkcionalni karakter. Funkcije stališč naj bi bile:

- **obrambna funkcija** – služi kot obrambni mehanizem pred trpljenjem. Primer je projekcija, s katero svoje slabe lastnosti, ki jih nočemo pripisati sebi, projektiramo na druge in se s tem od teh lastnosti ločimo;
- **vrednostno-ekspresivna funkcija** – služi za izpostavljanje naših vrednot;
- **prilagoditvena funkcija** – nam pomaga, da se prilagodimo vsem stvarim, ki nas bodo »butale« skozi življenje. Slabim ter dobrim. Da jih znamo sprejeti ter se z njimi soočiti;

- **kognitivna funkcija** – pripomore k temu, da nam naše predstave o svetu strukturira (povz. po Nastran Ule 2000).

4.2 SPREMINJANJE STALIŠČ

»Stališča so socialno pridobljene strukture osebnosti in jih oblikujemo in spreminjamo pravzaprav skozi vse življenje« (Nastran Ule 2000: 121).

Stališča se lahko spreminjajo v moči ekstremnosti stališča in v smeri od pozitivnega k negativnemu ali obratno. Če je neko stališče ekstremno in usklajeno z drugimi stališči, je težko spremenljivo. Če bi poskusili tako stališče spremeniti, lahko pride do nasprotnega učinka in se to stališče le še veča v svoji moči.

Na spreminjanje stališč najbolj vpliva skupinska pripadnost, znanje in informacije ter lastnosti in značilnosti posameznika. Pri skupinski pripadnosti ima najpomembnejšo vlogo primarna skupina, ki posameznika obkroža. V primarni skupini se rodi, vzgaja in prevzema informacije. Stališča so tudi lažje spremenljiva, če se za spremembo odloči cela skupina in ne le posameznik sam.

Stališča so trdnejša in usklajena ter intenzivna pri tistih posameznikih, ki imajo veliko samozaupanja v svoje lastnosti, ki imajo pozitivno samopodobo. Če ima posameznik nerealne, idealne, idealistične predstave o sebi, npr. samopodobo avtoritarne osebnosti, so stališča rigidna. Zelo pomembno je tudi znanje in izkušnje posameznika. Če ima posameznik dlje časa stik z neko situacijo oziroma ji je dlje časa izpostavljen, bo tudi sam sprejel na primer negativno mnenje o neki skupini ali situaciji, čeprav je prej imel pozitiven odnos do istega (povz. po Nastran Ule 2000).

4.3 MODELI STALIŠČ

Razvitih je več teorij o nastanku in ohranjanju stališč. Vsem teorijam je skupno to, da ljudje že obstoječim stališčem prilagajamo novo sprejeta stališča.

»Osnovne teorije, ki pojasnjujejo konsistentnost stališč, so: **Heiderjeva teorija ravnotežja**, **Sherifova teorija polarizacije**, **Abelsonova in Rosenbergova teorija**

afektivno-kognitivne konsistence, Osgood-Tannenbaumova teorija kongruence in Festingerjeva teorija kognitivne disonance» (Nastran Ule 2000: 145).

4.3.1 Kognitivne teorije ravnotežja

Fritz Heider v svoji tezi govori o potrebi ljudi po nenehnem ravnotežju stališč. Heiderjevo teorijo sta dopolnila Abel in Rosenberg z emocionalno komponento. Tako sta dobila emotivno-kognitivne konsistence. Polarizacija stališč je način, s katerim ljudje dosežemo skladnost med stališči. Slednjo dosežemo tako, da si izberemo osrednja stališča, ostala pa razporedimo na tista, ki se ujemajo, in na tista, ki se ne ujemajo z osrednjimi. »Po Sherifu in Hovlandu predstavljajo stališča neke vrste »sidra«, glede na katera ocenjujemo vse druge možne odnose med lastnim vrednostnim sistemom in sistemi, ki odstopajo od našega« (Nastran Ule 2000: 146).

Vsakdo ima do različnih stvari, objektov različno močne pozitivne ali negativne občutke, mišljenja ali pa imamo nevtralen odnos.

4.3.2 Teorija kognitivne neskladnosti

Ko govorimo o neskladnosti, to pomeni, da si dve stališči med seboj nasprotujeta, se ne dopolnjujeta ali ujemata. »Stališče lahko na različne načine nasprotuje drugemu stališču:

- **logično**, ko prihaja do klasičnega protislovja stališč (npr. družba, ki se razglša za demokratično, pa zakonsko omejuje pravico posameznikom do svobodne izbire o rojstvu otrok);
- **normativno-kulturno**, kjer se eno stališče ne ujema z drugim zaradi določene kulturne norme, ki tega ne dopušča (npr. oče, ki je agresiven in nasilen do otrok in žene, je prepričan, da je dober oče);
- **nepovezanost stališč**, ki imajo svoj splošni javni pomen (npr. nekdo, ki vedno znova voli leve stranke, se nenadoma ogreje za kandidata desnice);
- **neujemanje s preteklimi izkušnjami**, (npr. negativen odnos do omejevanja hitrosti na cesti kljub poznavanju statistik o prometnih nesrečah« (Nastran Ule 2000: 147).

Pomembno pri Festingerju je, da je pri neskladnosti vzel v obzir neskladje med komponentami stališč in neskladje med stališči in obnašanjem. Festinger je bil mnenja, da je občutek strahu in odsotnost razloga strahu v neskladju.

5 PREDSDOKI

5.1 IZVOR IN OBLIKOVANJE PREDSDOKOV

Predsodki lahko nastanejo ob makrosocialnih in mikrosocialnih pogojih. Makrosocialni pogoji so kulturno-normativni in ekonomsko-politični pogoji.

Pri ekonomsko-političnih pogojih govorimo o vplivu spremenjenega družbenega konstrukta na strukturiranje predsodkov. Za tipičen primer navaja Uletova (2000) predsodke do tujih delavcev. Družba privabi tuje delavce k sebi, v svojo državo, tako kot je to bil primer v Sloveniji, in gre za primer prve generacije čefurjev. Delavce pokličejo v svojo državo zato, da potešijo ali izpolnijo potrebo po delovni sili na manj cenjenih delovnih mestih. Potem pa v času gospodarske krize, ko ni več toliko delovnih mest in bi tudi dominantna skupina delala na manj cenjenih delovnih mestih, ti tuji delavci postanejo tarče posmehovanja, napadanja.

»Kulturno-normativni vplivi na oblikovanje predsodkov so najmočnejši tedaj, ko jih opravičujejo tudi utrjene norme in kulturni vzorci obnašanja. Drastični primeri tega so rasistične države, ki pravno sankcionirajo delitev in različno vrednotijo pripadnike različnih ras. Kultura postavlja osnovne meje toleranci do različnosti v obnašanju, stališčih itn.« (Nastran Ule 2000: 173).

Pri mikrosocialnih pogojih gre za zgodnjo socializacijo in frustracijske ter krizne situacije odraslih. Razvitih je bilo več teoretskih razlag, ki poskušajo razložiti nastanek predsodkov.

»Prvi sklop teoretskih modelov predpostavlja, da predsodki izhajajo iz prirojenega strahu pred vsem tujim, nerazumljivim, drugačnim« (Nastran Ule 2000: 174). Tu bi lahko postavili tudi fenomenološke teorije, ki pravijo, da ljudem iz drugih skupin pripisujemo negativne lastnosti.

»Drugi teoretski sklop sledi Adornovi tezi o avtoritativni osebnosti kot izvoru predsodkov oz. njegovi tezi, da razvoj predsodkov izhaja iz razvoja določene strukture osebnosti: anksiozne, negotove vase, avtoritativne« (Nastran Ule 2000: 174). Razvoj take osebnosti ima izvor v otroštvu, vzgoji.

»Tretji teoretski model išče vzroke v socialnem okolju« (Nastran Ule 2000: 174). Vsak posameznik preko socialnega okolja formira svet oziroma sprejema predsodke.

Največ predsodkov ima izvor v otroštvu. Ko si posameznik enkrat formira informacije, je te zelo težko spremeniti. To je možno šele, ko posameznik sam vidi, da teh informacij ne more več uporabljati, ker so nekoristne.

Če se posameznik vključi oziroma identificira z neko skupino, se identificira in sprejme tudi njihove predsodke. Vsaka skupina ljudi vidi neke razlike med svojo in drugo skupino, vsaka ima svoje predsodke. Do teh predsodkov lahko vodi kakšen konflikt, ki se je odvil med njima.

Delitev na skupine je povezana s teritorialnostjo. Kot pravi Uletova (2000), je bilo to opazeno zlasti pri skupinah primatov. Te delitve so vidne tudi pri ljudeh in odlično dejstvo, ki to podpira, so vojne. Večina vojn se je odvila zaradi osvajanja teritorij.

5.2 PREDSDOKI IN OBNAŠANJE

Izražanje predsodkov je Allpert (v Nastran Ule 2000) razdelil na pet stopenj. Stopnje so hierarhično razvrščene skupine obnašanja, ki temeljijo na predsodkih:

- obrekovanje je izražanje nevšečnosti do drugih, ko o njih govorimo z namenom posmehovanja, poniževanja;
- izogibanje je postavljanje distance med sabo in drugimi, preprečevanje stika;
- diskriminacija je odvzemanje oziroma preprečevanje drugih do enakopravnosti z dominantno skupino;
- nasilje je fizično napadanje drugih, ki nam po našem prepričanju niso enaki;
- genocid je iztrebljanje celih skupin, manjšin.

»Predsodke lahko zajezimo, kadar nam uspe razmisliti pred delovanjem, ki ga od nas zahtevajo predsodki. Obseg našega neuspeha pri tem kaže aktualno dinamiko predsodka« (Nastran Ule 1999: 23).

Predsodki so del našega vsakdanjega življenja. Uporabljamo in izrabljamo jih vedno in povsod. Že pri sami komunikaciji z drugimi skozi šale in zgodbe uporabljamo predsodke. Vpeti so v naše celo življenje. Že ko se rodimo, se z nami vzgajajo in jih prevzemamo od naših staršev, družbe, okolja. Mogoče predsodke uporabljamo nenamerno, vendar lahko imajo zelo velik vpliv na nekoga, ki nas posluša. Hitro nas lahko zavedejo kot neškodljivi v vsakdanjem življenju, ko sploh ne opazimo, da nekoga obsojamo oziroma presoja. Hitro se jih tudi prevzame in tako vedno več ljudi združujejo iste misli in predsodki. Ko se predsodki razširijo med množico, lahko postanejo zelo nevarni. Zaradi predsodkov, ki so v nas, lahko marsikomu škodujemo, fizično ali psihično. Zaradi na začetku nedolžnih misli se lahko na koncu nekemu zaradi tega spremeni življenje, in to po naši krivdi.

Žrtve predsodkov se lahko poistovetijo z vsebino predsodkov. Tako se zaključi krog. Tisti, ki predsodke izraža, in tisti, ki so mu predsodki namenjeni, jih sprejmeta in ponotranjita ter sprejmeta kot del sebe. Tako tisti, ki presoja, dobi potrditev svojih predsodkov.

Nekateri vidijo predsodke kot orodje za opravičevanje nepravičnosti, neenakovrednosti, ki se odvija v svetu. Predsodki lahko opravičujejo podeljevanje moči, revščino nekaterih. S predsodki lahko povečujemo svojo kulturo in zaničujemo drugo.

Predsodki imajo tako moč, ker se ljudje bojimo, da bomo sami postali objekt obsojanja. Zato predsodki podpirajo in delajo pravila v družbi, ki so sprejemljiva. Nihče noče biti obsojan in tako nas lahko tudi imajo pod svojo kontrolo in nas nadzirajo. Človek je družabno bitje in potrebuje v svoji okolici ljudi, ki ga cenijo, spoštujejo, imajo dobro mnenje o njem.

6 STEREOTIPI

»Stereotipi igrajo odločilno vlogo pri vsakdanji adaptaciji na socialno okolje, obenem pa izkrivljajo realnost, predvsem podobo ljudi, kakršni so v resnici – enkratni, različni, spremenljivi individui« (Nastran Ule 2000: 156).

Naloga stereotipov ni, da bi opisovali realnost, ampak da poudarijo značilne lastnosti. Kar pa ne pomeni, da poudarjajo to pri vseh stvareh, objektih. Če imamo stereotip na primer »pridnega Slovenca«, to ne pomeni, da za vse Slovence verjamejo, da so pridni, ampak pomeni, da je to ena izmed značilnosti, ki jih pri drugih ne vidimo tako pogosto (povzeto po Nastran Ule 2000).

»Pri stereotipih gre torej za proces pripisovanja lastnosti posameznikom na osnovi njihove skupinske pripadnosti, ne na osnovi individualnih značilnosti in posebnosti« (Nastran Ule 2000: 157).

6.1 ETNIČNI STEREOTIPI

Etnični stereotipi nastanejo s posplošitvijo značilnosti na cel narod ali skupino. D. Katz in W. Braly sta izvedla raziskavo med študenti, in sicer sta hotela ugotoviti povezavo med stereotipi in predsodki. V raziskavi sta ugotovila tesno povezavo med slednjima, saj so študentje pozitivno ocenili svoj narod in narod, ki jim je podoben (Angleže), negativno ali slabše pa so ocenili črnce in Turke.

Socialni psiholog Tajfel je opravil več študij, s katerimi je obrazložil nastanek in uporabo stereotipov. Iz vsebine stereotipov je poudarjal proces stereotipiziranja. Ta proces se je povezoval ne več s patologijo, ampak z normalnimi kognitivnimi funkcijami (glej Nastran Ule 2000: 160).

6.2 UPORABA STEREOTIPOV

Veliko raziskav je pokazalo, da če posameznik ima stereotipe, jih tudi uporablja in se bo v skladu z njimi tudi obnašal.

V knjigi Nastran Uletova (2000) navaja prej omenjenega psihologa Tajfela, ki je podal osnovne funkcije stereotipov.

Ti so:

- stereotipi poenostavljajo predstave o svetu;
- stereotipi ohranjajo in predstavljajo pomembne socialne vrednote;
- stereotipi prikazujejo sistem razlag dogodkov in aktivnosti;
- stereotipi ohranjajo pozitivne medsebojne razlike za korist lastne skupine.

6.3 STEREOTIPI O ČEFURJIH

Stereotip o čefurjih najbolje predstavi Magnifico v svoji pesmi »Gdo je čefur?« in pa Goran Vojnović v knjigi Čefurji raus, ki skozi vse naslove poglavij predstavlja stereotipe čefurjev.

»Kdo je čefur? Čefur je oseba, ki živi na teritoriju določene države, vendar ni pripadnik tamkajšnje nacionalne večine. V našem primeru so to ljudje, ki prihajajo iz krajev južno ali vzhodno od reke Kolpe. Med čefurje v večini primerov štejemo tudi njihove potomce. Po svoji fiziognomiji se od pripadnikov večinskega dela populacije razlikujejo po nizkem čelu, skupaj raščenih obrveh, poudarjenih ličnicah in močnejši spodnji čeljusti. Njihove osnovne vedenjske značilnosti so: ljubijo lagodno življenje, preklinjajo, radi imajo alkohol, nežnejši spol, nogomet. Obožujejo kič in zlat nakit. Pri srcu so jim borilne veščine in so nemalokrat agresivni tudi povsem brez pravega razloga. Njihova aklimatizacijska doba je v večini primerov zelo dolga« (Magnifico).

Z definicijo Magnifica se strinja kar velika večina ljudi v moji okolici in sodeč po forumih, revijah in ne malem številu uporabljenosti te definicije bi bil to lahko skoraj popoln stereotip čefurja v devetdesetih. Danes temu ni več tako, saj je še vsaj ena generacija, ki je prišla za drugo generacijo čefurjev.

7 SUBKULTURE

Brake (1984) pravi, da sta pojem subkulture kot pododdelek nacionalne kulture v sociologiji prva uporabila McLunf Lee in M. Gordon.

»Kultura je sestavljena iz vzorcev, eksplicitno in implicitno iz simbolov, ki sestavljajo značilne dosežke človeških skupin, vključno z njihovimi utelešenji v artefaktih; bistveno jedro kulture je sestavljeno iz tradicionalnih (tj. zgodovinsko izpeljanih in selekcioniranih) idej, še posebej iz njim pripisanih vrednot; kulturne sisteme lahko po eni strani štejemo za proizvode delovanja in po drugi za elemente, ki pogojujejo nadaljnje delovanje« (v Brake, 1984). To je definicija kulture, ki sta jo po analizi 160 definicij naredila Kroeber in Kluckhohn.

»Subkulture so poskusi razrešitve kolektivno izkušenih problemov, ki se porajajo iz protislovij družbene strukture in porajajo oblike kolektivne identitete, iz katere je mogoče doseči individualno identiteto, ki ni določena z razredom, izobrazbo in s poklicem. Ta rešitev je skoraj vedno začasna in nikakor ni resnična, stvarna; razrešena je na kulturni ravni« (Brake 1984: 15).

Brake (1984) povzema ločevanje po Downesu, da je treba subkulture ločevati glede na to, ali je pozitiven odziv na zahteve kulturnih in družbenih struktur, »npr. poklicne subkulture od subkultur, ki predstavljajo odgovor na negativni odziv nanje ...« (Brake 1984). Downes tudi poudarja, da je treba razlikovati med subkulturami, ki se razvijejo znotraj družbe, in med tistimi, ki se razvijejo zunaj nje. Za primer postavlja priseljence.

7.1 NASTANEK SUBKULTUR

Milko Poštrak se v svojem članku (1994) osredotoči na pisanje dogajanj v kulturi, kot »ustvarjalnosti človeka« s pojmom subkulture.

»Kultura je celotnost objektivnih elementov družbenih dosežkov, ki so skupni nizu skupin in so zaradi svoje objektivnosti utrjeni in sposobni, da se širijo v prostoru« (v Poštrak 1994, Stefan Czarnowski).

Na podlagi zgornje definicije je Bauman podal svojo definicijo subkulture, ki pravi: »V okviru neke splošne kulture vedno najdemo – v znatni večini znanih družb – t. i. podkulture ali variante, modifikacije splošne kulture, katere raznolikost zgodovinsko izhaja iz različnih zgodovinskih izkušenj raznih velikih delov družbe, sedaj pa se ohranja zaradi njihovih različnih družbenih pozicij in interesov. To so lahko klasične, regionalne, profesionalne, etnične itn. podkulture« (v Poštrak 1994).

7.2 SUBKULTURA ČEFURJEV, BALKANSKA SCENA

Subkultura čefurjev slednjim priskrbi občutek pripadnosti. Bili so odrinjeni, niso bili sprejeti, niso imeli občutka pripadnosti. Tako so nastale mnoge subkulture v Sloveniji, člani so jih tvorili zaradi svoje drugačnosti. Subkultura nudi občutek pripadnosti, svoja pravila oblačenja in obnašanja. Vsem subkulturam je skupno to, da se vsak posameznik sam odloča, ali bo član te skupine ali ne. Pri subkulturi čefurjev je razlika od drugih subkultur v tem, da jih določa etnična determiniranost in je zato lahko prehajanje v to skupino težje.

Za to subkulturo naj bi veljalo, da so kriminalci, nasilneži, mačisti. Veliko je tudi raziskav, ki prikazujejo porast kriminala s prihodom tujcev. Ena izmed ugotovitev Killiasa je bila, da priseljenci prve generacije, ki so prišli v drugo državo zaradi ekonomskih razlogov, nimajo večjega kriminalnega dejanja v primerjavi s stalnimi prebivalci. To pripisujejo razlogu, da so prišli sem delat, si izboljšati življenje in če bi karkoli slabega naredili, bi jih deportirali nazaj v matično državo. Druga generacija, npr. čefurji, naj bi povišali odstotek kriminalnih dejanj. V raziskavah povečanje kriminalnih dejanj pripisujejo temu, da se druga generacija ni priselila po svoji volji in niso imeli motivacije za boljše življenje zaradi slabih življenjskih pogojev, kot npr. njihovi starši. Imajo višje cilje, večjo materialno potrebo in so razočarani nad gostiteljsko državo v primerjavi s svojimi starši, ki so videli v tej državi več možnosti za uspeh.

Čefurstvo je zanj nič manj kot prva avtohtona subkultura na Slovenskem: »Do tedaj smo vse omembe vredne subkulture uvozili. Ne rečem, saj smo jih potem inovirali, ampak osnovni obrazec je bil vedno prekopiran. To čefurstvo je pa res čisto samo naše – že v Zagrebu ga ne bi več razumeli, kaj šele v Beogradu. Tam je kaj takega mainstream, tam to ne bi sprovciralo čisto nikogar. Za tiste mlade ljudi, ki se sredi devetdesetih niso počutili

doma nikjer, je bil to v bistvu res velik izziv: kako z neko svojo lastno kulturo šokirati tako starše, ki so imeli radi balkansko kulturo, kot tudi Slovence, ki smo jo prav tako vedno tradicionalno z veseljem sprejemali. Edini način je bil, da so objeli turbofolk – kič, ki so ga prezirali tako starši kot slovenski sošolci. Po svoje je bilo to genialno. Vsekakor je bilo zelo uspešno: najhujši možni poraz subkulture je namreč, če ne šokira oziroma če ne postane predmet zgražanja« (<http://www.mladina.si/46643/kdo-je-cefur>).

8 IDENTIFIKACIJSKA STRATEGIJA

Pri pripisovanju pomenov besede čefur lahko dosežemo več stopenj. S profesorjem sva naredila nekakšno preglednico, s katero sva razvijala besedo čefur.

1. pomen besede čefur = neslovenski emigrant iz bivše SFRJ;
2. pomen besede čefur = 1. pomen + pripisovanje stigem, kar pomeni, da je posameznik emigrant iz SFRJ, ki je prišel v Slovenijo, s tem da smo dodali še vse slabe lastnosti, ki jih je s seboj prinesel: neznanje jezika, drugačno kulturo, umazanost, revščino, nižji družbeni položaj ...;
3. pomen besede čefur = 2. pomen + demarginalizacija (odpisovanje, črtanje slabšalnega pomena oziroma odpravljanje ločevanja med nami in njimi;
4. pomen besede čefur = 3. pomen + pripisovanje pozitivnih atributov. Po odpravljanju slabšalnih lastnosti nam ostane, da je to oseba, ki se je priselila v Slovenijo in ima tudi pozitivne lastnosti. To se kaže predvsem pri mlajših generacijah, ki imajo čefurje za vrsto subkulture, ki se je razvila in jo posnemajo, čeprav naj tej skupini po izvirnem pomenu besede ne bi pripadali;
5. pomen besede čefur, ki ga še nismo dosegli = 4. pomen + radikalna redefinicija besede, kar pomeni, da bi besedo zamenjali z neko drugo besedo, ki bi potencialno ovrgla vse prvotne slabšalne lastnosti in bi lahko označevala subkulturo mladih v določenem obdobju. Tako kot se je to zgodilo pri Romih. Najprej so jih »klicali« cigani, zdaj pa je bolj »družbeno sprejemljiva« beseda Rom.

9 KDO JE ČEFUR?

Pa pojdimo skozi dogodke, ki so pripeljali do tega izraza v Sloveniji. Vse se je začelo v času povojne Jugoslavije. V Sloveniji je nastala velika potreba po delovni sili. To potrebo so zadovoljili državljani republik bivše Jugoslavije. Z delom, ki so ga imeli v Sloveniji, so si počasi začeli ustvarjati tudi svoj dom, družino, življenje. Opravljali so dela, ki so bila slabše plačana in taka, ki jih Slovenci niso želeli opravljati. Čeprav resnica ni bila čisto taka, se je ta zgodba nekako utrdila v slovenski družbi in taka ostaja tudi danes. Skozi čas so bila slabše plačana dela sprejemljiva tudi za Slovence, saj se je gospodarsko stanje države poslabšalo. S tem se je poslabšal tudi odnos Slovencev do tujcev, ki naj bi prišli v Slovenijo samo delat. Zdaj so si bili med seboj konkurenca za dela, ki jih Slovenci prej niso radi opravljali. Začela so se tudi razna obtoževanja, predsodki. »Topoumni so ali preponosni – zaničujejo slovenski jezik«, že toliko časa naj bi bili tu, pa še vedno ne znajo govoriti slovensko (Razpotnik 2002: 23).

Ti priseljenci, ki so omenjeni zgoraj, so imeli otroke. In ti otroci naj bi bili čefurji. Rojeni so bili v Sloveniji, vendar so kljub temu prevzeli elemente kulture svojih staršev.

Poznamo več definicij čefurja. Nekatere se med sabo izključujejo, vendar si je večina definicij zelo podobna in ima veliko skupnih točk. Definicije čefurjev se razlikujejo glede na okolje, narodnost, izobrazbo, situacijo, v kateri smo.

Ljudje zelo radi »lepimo« etikete na druge ljudi. Zato se mi zdi, da na vsako definicijo čefurja vpliva predvsem situacija, v kateri se nahajamo. Če smo med »svojimi« in so »naši« proti čefurjem, bomo verjetno tudi sami proti njim, saj je potrebno izjemno veliko poguma, da se izpostavimo z drugačnim mnenjem v neki skupnosti. Proti »njim« bomo, čeprav se z »njimi« drugače družimo v šoli, preživljamo z njimi prosti čas.

Ker sta situacija in prostor zelo pomemben dejavnik, ki lahko vpliva na naše mnenje, se mi zdi pomembno, da iz vseh virov, ki so mi na voljo, izpostavim različne definicije.

9.1 SSKJ

V SSKJ danes beseda čefur ni vpisana in opisana. Čeprav je beseda zelo pogosto v uporabi in ima svojo definicijo, ki se iz generacije v generacijo spreminja, je Slovenija še vedno očitno ne prizna kot veljavno besedo. Verjetno tudi zato, ker ni natančno določene definicije.

Na spletnem portalu Wikipedia je napisano, da je bila beseda čefur objavljena v SSKJ leta 1991, vendar je bila kasneje iz SSKJ odstranjena.

V SSKJ pa je beseda čifut, ki ima nekako podoben pomen kot beseda čefur, le da beseda čifut ni bila v uporabi v Sloveniji. Uporabljali so jo Turki za poimenovanje Židov. Beseda je imela slabšalen in poniževalen pomen.

9.2 WIKIPEDIA

Spletni portal Wikipedia je sicer prostor, kjer ljudje sami lahko napišemo in opišemo besede, jim damo pomen. Je slovar jezika, ki se uporablja med ljudmi in kjer skoraj ni omejitev človeškemu besednemu zakladu. Čeprav se tu najdejo razlage, ki pogosto niso dejanski opis neke besede, se veliko ljudi kljub temu še vedno zanaša na Wikipedio kot na sredstvo, ki razloži neznane besede v laičnem pomenu. Problem Wikipedije je predvsem v tem, da so opisi pomanjkljivi, lahko tudi pretirani, negativno nastrojeni, ali pa preveč olepšani.

»Čefur je slogovno obarvana beseda, ki slabšalno označuje prebivalce Slovenije, ki izvirajo iz drugih držav bivše Jugoslavije oziroma so potomci takšnih priseljencev« (<http://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cefur>).

Definicija čefurja na Wikipedji je zelo pomanjkljiva. V opisu pravi, da »slabšalno označuje«, s čimer se veliko čefurjev ne bi strinjalo. Beseda čefur danes označuje subkulturo, ki se je razvila skozi več generacij. Veliko čefurjev samih sebi pravi, da so čefurji zaradi glasbe, ki jo poslušajo, načina oblačenja, pogovarjanja.

9.3 FORUMI, BLOGI, KLEPETALNICE

Forumi, blogi in klepetalnice so zelo pomemben virtualen prostor, namenjen ravno temu, da lahko anonimno izražamo svoje strahove, predsodke, mnenja, občutke. Tu si lahko snamemo masko, ki si je sicer v družbi večinoma ne moremo, saj se bojimo obsojanja. Ironično, vendar bojimo se ravno tistega, kar sami počnemo.

Izmenjava mnenj, občutkov, ustrahovanja na spletu je lahko dvoumna. Ko nekaj pišemo, in če ne znamo dobro izraziti tistega, kar mislimo, lahko iz našega prispevka marsikdo razbere stvari, ki niso bile mišljene.

Največkrat obtožujejo čefurje oziroma migrante, da kljub bivanju v Sloveniji po petnajstih, dvajsetih letih še vedno ne znajo govoriti slovensko. Koliko od teh ljudi se je vprašalo, kako naj se učijo govoriti slovensko? Delavci, ki so prišli iz drugih držav v Slovenijo delat, iskati boljše življenje, so večinoma sodobni sužnji. Pridejo v Slovenijo iskati svoje sanje, tu pa jih pričaka sama beda. Večina delavcev na gradbiščih je iz držav bivše Jugoslavije. Delajo vsaj 10 do 12 ur, nekateri tudi 14–16 ur. Živijo v bednih razmerah, barakah, samskih domovih, ki v večini niso primerni za življenje. Po napornem delavniku odidejo domov, se stuširajo, če imajo to omogočeno, nekaj pojedjo in gredo spat. Ne morejo se družiti s slovensko govorečimi prebivalci, saj so ločeni od njih in tako tudi izgubijo možnost učenja slovenskega jezika, interakcije s slovensko kulturo. Vsak delavec si želi govoriti slovensko, a kako naj se jezika nauči?

Nekaj definicij, ki jih najdemo na spletnih forumih:

»Zame osebno je čefur človek, ki namerno zavrača vrednote, jezik in kulturo naroda, s katerim živi. Cenim pa vsakega, ki se vsaj približno trudi govoriti slovensko in se trudi vključiti v našo kulturo. Kar pa seveda ne pomeni, da mora pozabiti svoj jezik in kulturo. Ravno nasprotno! Ravno človek, ki ohranja in ceni svojo kulturo in dediščino, bo znal ceniti in ohranjati tudi kulturo naroda, med katerim živi« (www.lunin.net).

Čefur je veliko starejša beseda in ni alternativno poimenovanje pripadnika določene skupine, temveč ga je kot izraz treba definirati na naslednji, veliko bolj preprost način:

- čefur, -ja: izvira iz obdobja turkcizma, ko so Turki poimenovali svoje pašaluke ... in manjše enote ČIFUTE, prebivalci manjših enot so bili ČIFUTI.

V dosedanjem pomenu tipično označuje nekoga, ki ima rodbinske korenine južno od Slovenije in se oblači v svetlečo oprijeto trenirko z dvema, raje s tremi črtami (www.razvezanijezik.org).

»Čefur je oblika subkulture, ki se je v Sloveniji izoblikovala po koncu SFRJ. Čefur je človek, ki je načeloma nestrpen do Slovenije in Slovencev, prav tako do vsakršnih simbolov slovenstva. Čefur je lahko katerekoli narodnosti, zanj je značilno izdajanje za pripadnika ali potomca pripadnika države članice bivše SFRJ in nasilje nad Slovenci. **Navaden nešovinističen, prilagojen in nenasilen priseljenec iz južnoslovanskih držav ni čefur.** Čefurji brez pravega razloga Slovencem kradejo (večinoma denar in mobilne telefone), jih zmerjajo, pretepajo, v nekaterih primerih celo ubijajo in posiljujejo. Večinoma so v starostni skupini 14–23 let, nekateri tudi starejši. Starejši čefurji so večinoma v ozadju, mlajše spodbujajo in učijo nestrpnosti, dejavni so le včasih, ko je treba mlajšim pomagati ali jim dajati zgled. Ves čas govorijo s trdim l-jem (l), tudi če je njihov materni jezik slovenščina. Mladci večinoma postanejo čefurji, ker se želijo počutiti močne in se dokazati ter tako dobiti občutek večvrednosti. V njihovem žargonu to pomeni, da so "žešci" in "zájebani". Po stenah pišejo razne nesmisle, kot je: "Srbija forever!" z dorisanim kakšnim muslimanskim simbolom ali šahovnico« (med.over.net).

Naštete definicije se nekako po internetu ponavljajo. Morda so malo pomešane in je iz vsake vzeto nekaj, vendar je to v bistvu nekakšna definicija čefurja v Sloveniji.

9.4 YOUTUBE

Spletni portal youtube je danes ena najbolj obiskanih strani z video posnetki. Na tem portalu najdemo skoraj vse.

Veliko je tudi posnetkov o čefurjih v Sloveniji. Nekateri so poniževalni, nekateri komični, nekateri pa odraz resničnih situacij, življenja in problemov, s katerimi se čefurji soočajo.

Trenutno najbolj priljubljen video posnetki na youtube v povezavi s čefurji je skupina

mladih fantov, ki v svojih posnetkih v komičnem smislu prikazuje priseljence iz bivše SFRJ. Poudarek je predvsem na govoru, kar je večini priseljencev tudi največkrat očitano. Poudarek je seveda tudi na agresivnem obnašanju, ki naj bi bil značilno za njih, ter stereotipičnem razdeljevanju vlog glede na spol. Večkrat je poudarjena neumnost oziroma neizobraženost čefurjev. Poudarek pa seveda ne sme manjkati na glasbi, saj za čefurje velja, da poslušajo samo balkansko glasbo oziroma turbofolk, sevdalinke¹ in balkanski pop, kar vse skupaj nekateri poimenujejo kar cigu-migu².

Ko prebiram komentarje pod temo video posnetki, redko kdaj naletim na kakšen zaničevalen, poniževalen komentar. Vsi komentarji so napisani v spodbujevalnem smislu, da so ob gledanju posnetka zelo uživali in se dobro nasmejali. Tudi t. i. čefurji se v komentarjih pošalijo, da je pri njih doma čisto enaka zgodba.

Če pogledamo z druge strani, so lahko ti posnetki za marsikoga tudi žaljivi, saj je v njih res izpostavljeno veliko stereotipov o čefurjih, s katerimi se mnogi ne bi strinjali. Pa vendar je tudi to način, da se čefurji približajo ostalim na drugačen način, kot z nasilnostjo, zmerjanjem in izpostavljanjem samo tega, kako so oni ubogi in jih nihče ne sprejme.

¹ Sevdalinka ali sevdah je vrsta pesmi, ki je značilna mestna narodna glasba Bošnjakov. Sevdalinka je nastajala med ljudmi in se je prenašala iz generacije v generacijo ter je danes končna v taki obliki, kot je. Predvsem je to ljubezenska razpoloženska pesem z bogato tradicijo in zgodovino.

² Cigu-migu je izraz, ki opisuje značilno glasbo, v kateri je poudarek na harmoniki ter izvajalčevo »drhtenje«
grla med petjem.

10 MULTIKULTURNOST

Srečo Dragoš v knjigi z naslovom *Mi in oni*, avtorice Vesne Leskošek, piše o multikulturalizmu in o tem, ali je to rešitev ali problem. Pravi, da se multikulturalizmu očita, da skriva prave probleme. Slednjemu naj bi se izognila družbena struktura. Multikulturalizem naj bi prikrival probleme neenakosti. Kot primer je postavil problem džamije v Sloveniji. Problem naj ne bi bil v multikulturalizmu, marveč v nemoči muslimanske manjšine, ki ji dominantna skupina oporeka njene pravice. Dragoš se sprašuje, v čem je resnični problem. V multikulturalizmu ali v neenakosti, ki zatira multikulturalizem.

Svoboda je temeljna pravica vsakega posameznika. Tudi v slovenski ustavi je izrecno napisano, da vsak lahko svobodno pripada svojemu narodu, spoštuje in uporablja svojo kulturo, jezik in pisavo. Zakaj potem to pravico kršiti?

V Sloveniji multikulturnost obstaja že dolgo. Skozi ves čas in tudi danes predstavlja probleme in konflikte. Multikulturalizem in multikulturnost ni isto. Multikulturalizem je stanje, multikulturnost pa je ideja.

Če pa pogledamo versko opredeljevanje, je v Sloveniji nekako zakoličeno, da če nisi kristjan, nisi Slovenec. Če si katere koli druge vere, nisi Slovenec, čeprav imaš slovensko državljanstvo in si v Sloveniji rojen in vzgojen. V Sloveniji imamo tujce oziroma Neslovence s slovenskim državljanstvom. Ali so potem res še vedno tujci?

Po Lukšič Hacinovi poznamo več definicij multikulturalizma. Stališča do multikulturalizma lahko razdelimo na konzervativna, liberalna, levo liberalna in kritična. Pri konzervativnem stališču se zagovarja koncept univerzalne kulture in monolingvizem, en jezik. Pri liberalnem uporabljajo besedo za označbo pluralizma. Verjamejo, da se lahko spremenijo obstoječi ekonomski, kulturni in družbeni pritiski in se s tem doseže enakost. Levo liberalna stališča poudarjajo pomen kulturnih razlik, saj jih poudarjanje enakosti lahko duši. Pri kritičnem multikulturalizmu gre za upor proti konzervativnim, liberalnim in levo liberalnim konceptom multikulturalizma. Poudarjena je nujnost boja na področju jezika.

11 NESTRPNOST

Nestrpnost je oblika obsojanja ljudi, ki nikjer ni dobrodošla. Zaradi nestrpnosti so se v svetu odvijale vojne, širilo sovraštvo. Nestrpnost ustvarja predsodke in določa stereotipe ter vodi v skrajnost, iz katere večinoma izhajajo negativne posledice.

»Kaka budala si ti? Vsak dan slišim na busu, kako balkanci vsiljujejo cigu-migu usem in se delajo pametne. 3/4 vsega kriminala v Sloveniji, če pogledaš priimke so z Đ ali pa s Ć, tak, da je to prava golazen, ki bo uničila Slovenijo. Že to, da jih mladina posnema, da hočejo biti kot oni, je znak, da smo že zapečatili svojo usodo. Morda se bo slišalo malo ekstremno, ampak edina rešitev, da Slovenija ne izda nobenim tujcem državljanstva, sploh ne balkancem, pa še te, ki so, bi jih bilo treba izgnati« (http://www.youtube.com/all_comments?v=145A9NT3jHI).

Oseba, ki je napisala zgornji komentar, daje vse, ki po njegovih besedah poslušajo ali govorijo »cigu-migu«, v isti koš. Poimenuje jih Balkanci. V nadaljevanju napiše, da jih mladina posnema in da si je s tem že zapečatila svojo usodo. Pod mladino najbrž spadajo Slovenci, je pa ovrigel svojo prvotno trditev, da so ti ljudje »golazen«, kot jih poimenuje, res samo Balkanci.

»ODLIČN VIDEO! Slovenci moji, ostante MOČNI in PONOSNI! za une papke k so dislajkal tale video (čefurji zihr) mam pa tole: $\neg \neg (-_-) \neg \neg$ « (http://www.youtube.com/all_comments?v=145A9NT3jHI).

»Enkrat bi se mogli zbrat vsi, ki nam je kaj do Slovenije in smo ponosni Slovenci in iti od mesta do mesta in pretepst vse čifure in cigane. Kot opozorilo, da je Slovenija naša. Jaz osebno nimam nič proti srbom iz srbije al pa bosancom iz bosne. Nej bojo v svoji državi ponosni zaradi mene samo tukaj pa ne bojo širili svoje subkulture dokler smo tukaj Slovenije sini zvesti svoji domovini. ZATRLI NISO NAS SPEČE NE BOJO NAS BEDEČE!!!!« (kunkislav; http://www.youtube.com/all_comments?v=145A9NT3jHI).

Ta in podobne izjave širijo nestrpnost tudi z idejo fizičnega nasilja. Poziva namreč vse Slovence na pretep proti čefurjem in ciganom. Sicer nima nič proti Srbom in Bosancem,

dokler so v svoji državi. Ko pa so v Sloveniji, ne smejo širiti svoje subkulture. Tudi čefurji so Slovenci, z državljanstvom, s stalnim bivanjem v Sloveniji, s slovensko šolo in vzgojo. Če se malce drugače obnašajo ali pogovarjajo, ali pa imajo drugačen način oblačenja, jih je treba fizično poškodovati. Po teh besedah bi vse subkulture v Sloveniji morali izničiti. Metalci, pankerji, čefurji, rejvarji ... v Sloveniji niso zaželeni, ker niso slovenska subkultura, ravno tako uporabljajo tuj jezik, poslušajo tujo glasbo, se drugače oblačijo.

Sovražni govor je diskriminatoren, a ga zelo težko raziskujemo in dokazujemo. Zato je tudi eno izmed najmočnejših orožij diskriminacije.

Svoboda govora je temeljna človekova pravica. Tudi v Sloveniji, vendar ni čisto svobodna, ampak je omejena. Po slovenski zakonodaji je svoboda govora omejena v primeru narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Tudi tisti, ki širijo tako nestrpnost ali sovraštvo, so lahko kazensko preganjani in celo obsojeni na zaporno kazen. Kljub temu v Sloveniji ni bilo obsodb zaradi takih dejanj.

12 ASIMILACIJA

R. Park, M. Gordon in P. Klinar so izdelali model asimilacijskega procesa.

Model R. Parka pravi, da vsaka imigrantska etnična skupina razvije skupno kulturo in se vključuje v večje družbe. Proces asimilacije je možno upočasniti, ni pa ga mogoče spremeniti. Park asimilacijo opredeli kot »proces interpenetracije in fuzije, v kateri si osebe in skupine pridobijo spomin, emocije in držo drugih ljudi ali skupin. Postopno pride do izoblikovanja skupnega kulturnega življenja. Družbeni stik je proces interakcije, katerega končni idealni cilj je asimilacija« (Lukšič Hacin 1995: 70).

Čez deset let asimilacije ne opredeljuje več kot cilj, ampak kot proces. V asimilacijskem procesu skupina ljudi različnih kultur doseže kulturno solidarnost.

Asimilacijski proces razdeli na več stopenj (Lukšič Hacin 1995: 70):

1. akulturacija je najnižja stopnja asimilacije;
2. strukturalna asimilacija: tu se odvija vključevanje imigrantov v vse strukture imigrantske družbe.
3. identifikacijska in državljanska asimilacija: tu imigrant izgubi svojo prvotno kulturo in prevzame dominantno kulturo. Preden se imigrant povsem asimilira, traja kar nekaj let.

V celotnem procesu ga spremljajo diskriminacija, ksenofobija, konflikti, kulturni šok ...

Model M. Gordona je hipotetično idealni model države Sylvania, kjer živijo prebivalci, ki imajo različno versko in nacionalno pripadnost. V to skupnost pridejo priseljenci. Skozi ta idealni koncept je avtor prišel do sedmih spremenljivk, na podlagi katerih bi morali opazovati proces prilagajanja.

Spremenljivke, ki jih je postavil Gordon, so:

1. akulturacija ali kulturna asimilacija, kjer imigrant prevzame kulturo imigrantske družbe;
2. strukturalna asimilacija;

3. amalgamacija, kjer je bistveno biološko mešanje;
4. identifikacijska asimilacija; tu se imigrant identificirajo z domačini;
5. odsotnost predsodkov;
6. odsotnost diskriminacije;
7. državljanska asimilacija (Lukšič Hacin 1995: 72).

Model P. Klinarja je zgrajen na osnovi kritik asimilacijskih teorij. V tem modelu se združujejo elementi Gordonovega in Parkovega modela.

Elementi Klinarjevega modela so:

1. akomodacija in adaptacija – integracija. Pri akomodaciji gre za minimalno prilagajanje imigrantov v kulturo imigrantske družbe. Vzpostavljen je minimalni kompromis, ki preprečuje nastanek konfliktov. Adaptacija se odvija, ko manjšina ohranja del svoje kulture in sprejema samo določene elemente druge kulture;
2. asimilacija: sem spadajo akulturacija, strukturalna asimilacija, amalgamacija, identifikacijska asimilacija in državljanska asimilacija. Asimilacija je večstopenjska. Akulturacija in kulturna asimilacija sta prva stopnja do prevzemanja kulture in vrednot. Vse ostale stopnje so višje stopnje in prikazujejo intenzivno prevzemanje neizvirne kulture ter izgubljanje izvirne kulture. To pripelje do tega, da imigranti niso več posebna etnična skupnost, ampak se v popolnosti prilagodijo, prevzamejo lastnosti, značilnosti, vedenje dominantne kulture. Klinar poudarja, da lahko šele strukturalno asimilacijo štejemo za stopnjo asimilacije, ki je pomembne za primarne odnose.

Eden zelo pomembnih elementov je amalgamacija, saj ta prikazuje popolno prilagoditev imigrantov. Ta se še ne kaže v popolnosti pri prvi generaciji, bolj je vidna pri drugi generaciji.

Vsem trem modelom je skupna državljanska asimilacija in vsi trije modeli jo predstavljajo kot najvišjo stopnjo asimilacije. Državljska asimilacija je dosežena takrat, ko imigranti pridobijo vse državljanske pravice in dolžnosti in so enakovredni domačinom.

12.1 FUŽINE - GETO?

Zloglasna občina v Ljubljani Fužine naj bi bila vrelišče čefurjev. Zakaj? Nek novinar je v svojem dokumentarcu izjavil, da so bile Fužine zgrajene za migrante iz bivše Jugoslavije, ki so prišli živeti in delati v Slovenijo.

Geto je skupnost, v kateri živijo ljudje, ki so zaprti. Imajo neko navidezno mejo, preko katere »drugi« ne smejo stopiti. V getu prevladuje strah, nizka izobraženost, socialno dno, slaba perspektiva mladih, kriminal. Geti so se najprej omenjali v Benetkah, znana pa so tudi dejstva o getih v Frankfurtu na Majni. To so bile ločene četrti, kjer so živeli Židje. Ločevala jih je katoliška cerkev, da bi jih lahko zaščitila. Pozitivna stran ločevanja je za Žide bila, da so s tem ohranili svojo identiteto. V sodobnem času gete najdemo v Združenih državah Amerike, kjer živijo pretežno črnci, v Latinski Ameriki so najbolj znane favele v Riu de Janeiru. Vsi ti geti predstavljajo revščino, propadanje.

Fužine so najgostejše poseljeno območje v Sloveniji. Tega podatka marsikdo ne pozna. To ne pomeni, da so Fužine geto, čeprav marsikdo to misli. Velikokrat krožijo govorice, da je v Fužinah nevarno, da je veliko kriminala, da te bo nekdo napadel, oropal, posilil, če se boš sprehodil ponoči skozi Fužine, kar seveda ni res. Veliko ljudi v Fužinah je uspešnih v šoli, so visoko izobraženi, ponoči se družijo v parkih, imajo razna tekmovanja na igriščih, se vozijo z rolerji, kolesarijo, uživajo na soncu ob Ljubljani.

»Mediji podobo te soseske »demonizirajo«. Fužine so urbano okolje, so multikulturno in multietnično naselje, raznolikost je del vsakdana in po statičnih raziskavah demografska struktura bistveno ne odstopa od drugih blokovskih naselij ... Ta fantomsko geto označba, stigmatizacija je neupravičena« (Časopis Delo, 29. 3. 2006, vprašalnik Ljubljanopolisa: Leon Matek).

13 KDO JE ČAPAC?

»Kako loh rečš za Slovenca, da je loh čefur lol-.-.Slovenec je loh sam čapac (sej najbrž vsi vemo, kaj to je)...« (http://www.youtube.com/all_comments?v=145A9NT3jHI).

Čapac naj bi bil Slovenec, ki je vstopil v subkulturo čefurjev. Pomeni, da sta njegova mama in oče Slovenca, kot tudi vsi ostali predniki. Vendar posluša balkansko glasbo³, govori balkansko oziroma čefursko⁴. Naj bi bil nekdo, ki je izdal svojo domovino Slovenijo. Čapac naj bi se bolje počutil med čefurji kot med »svojimi«. Pride lahko navzkriž z obema stranema. Lahko ga zavrnejo tako nečefurji kot tudi čefurji. Zato večinoma začne lagati o svojem priimku in izvoru. Po navadi si nadene tudi kakšno »južnjaško« ime ali vzdevek. Čefurji jim večinoma pravijo, da jih samo posnemajo in v večini izpadejo klovn. Še posebej, ko poskušajo govoriti kot čefurji. Pravijo: »Nimate tega v krvi. Nas je izoblikovalo v to, kar smo danes, vaše zavračanje, poniževanje, izkoriščanje.«

Zakaj se izdaja za nekaj, kar ni? Večinoma čapci mislijo, da so čefurji bolj »kul«, imajo več prijateljev, bolj uživajo, se bolj zabavajo, dobijo lepša in lažja dekleta, so bolj pogumni, bolje sprejeti v ženski družbi, se lepše oblačijo, imajo boljši smisel za modo, nosijo bolj popularne frizure, so boljši v nogometu.

Izvor besede čapac je še nedoločen. Nekateri pravijo, da so si ga izmislili Slovenci za etiketiranje izdajalcev. Spet drugi pravijo, da so si ga izmislili čefurji, da bi lahko naredili razliko med »pravimi čefurji« in med »posnemovalci«.

³ Balkanska glasba je večinoma turbofolk glasba, ki se vrti na televiziji Pink, DM sat in podobnih TV-programih.

⁴ Govoriti čefursko pomeni, da mešaš slovenske in srbohrvaške izraze ali pa izgovarjaš slovenske besede s srbohrvaškim naglasom. Primer: »Grem u trgovino i potrošim 100 eura bezveze.«

14 IDENTITETA

»Pojem identitete je dobil središčno mesto. Šlo je za določanje pravovernega nauka krščanstva, ki je zadeval naravo osebe oziroma osebnosti Jezusa Kristusa, njenega utemeljitelja« (Južnič 1993: 9).

Identiteta bi bila v verziji nove latinščine *Identitas*. V slovenščini bi se ta beseda glasila istovetnost.

Pojem identitete lahko razumemo na dva načina: kot popolno identiteto in kot relativno identiteto, kakor to opisuje Stane Južnič v knjigi z naslovom *Identiteta*. Popolna identiteta bi pomenila enakost, kar je avtor ponazoril tudi z matematično enačbo: » $a = a$ «. Relativna identiteta pa je enakost z majhnimi razlikami.

Pojem identitete ima tudi več pomenov. Imamo osebno identiteto, ki se pripisuje posamezniku. Sestavljena je iz: »avtoidentifikacije, kar je tista identiteta, ki jo posameznik pripiše samemu sebi, o kateri sodi, da mu pripada, da je le njemu lastna, in identifikacijo, ki je posamezniku določena, kar pomeni, da mu jo prisodi ali določi družba ter je taka identiteta družbeno dodeljena in priznana ali celo vsiljevana skozi položaj, ugled, pravice in dolžnosti, ki so družbeno opredeljene« (Južnič 1993: 12).

Imamo tudi skupinsko identiteto, pri kateri je pomembno, da je več posameznikov, vsak s svojo osebno identiteto, ki pa se lahko prekrivajo in se tako počasi izgubljajo.

Južnič identiteto razdeli tudi na njene pojavne vidike, ki so:

- individualno-psihološka raven;
- mišljenje, ki ga ima posameznik oziroma kako močno je mišljenje o pripadnosti človeka ločenosti psevdovrst, ki se med seboj ne vidijo kot enaki;
- splošna predstava o razvrstitvi človeka, določitvi njegovega pomena in ciljev, ki jih po navadi določijo religije
- družbeni, kulturni in ostali vidiki, ki izvirajo iz različnih pripadnosti.

14.1 TELESNA IDENTITETA

»Brez telesne identitete niti ne more biti kake druge identitete« (Južnič 1993: 17).

Pa vendar se človek ne identificira samo s telesom. Ima tudi voljo in s telesom razpolaga. Marcel Mauss je imenoval način, kako se ljudje s telesom vedejo v različnih socialnih okoljih. Kljub temu da človek s telesom razpolaga, telo posameznika determinira, kar je za posameznikovo identiteto izjemno pomembno.

Človek se s telesom identificira tudi na podlagi rasnih razlik, ki so najbolj vidne in se dedujejo. Rasna identiteta ni enostavna, lahko je družbeni konstrukt. Telesna identiteta se določa na več načinov. Eden teh načinov je koža, ki je človekov največji organ. Predvsem barva kože je zelo pomembna, ker določa rasno pripadnost. Omeniti velja tudi prstne odtise, ki so skupni vsem ljudem, pa vendar ločijo in določajo vsakega posameznika z individualno identiteto.

Tudi glas je pomemben del telesne identitete. Z glasom lahko izrazimo naše počutje, razpoloženje, čustva, predvsem pa nas drugi lahko slišijo. Imamo dar govora, ki tudi govori o naši pripadnosti, in sicer z jezikom, ki ga govorimo.

Ko govorimo o telesu kot identiteti posameznika, lahko nastanejo različni načini, kako to zavarovati. Začnejo se graditi zidovi med posamezniki. Eden izmed teh zidov je, kot navaja Južnič, nekaterim pripisovana lastnost, »da smrdijo, da širijo neprijetne vonjave, ki so seveda telesne. Še zlasti je smrdljivost pripisovana drugačni rasni pripadnosti in upoštevana kot kronski dokaz njene manjvrednosti ...« (Južnič S. 1993:76), kot so to v Sloveniji govorili za Bosance, Rome,... čefurje. Iz tega lahko sklepamo, da je telo zelo pomembno, ko gre za zavarovanje identitete.

14.2 KULTURNA IDENTITETA

V kulturno identiteto štejemo tudi telesno identiteto. »Kultura je logična zgradba in hkrati abstrakcija vzorcev obnašanja in je prav tako vsebinsko napolnjena s takimi vzorci. Tako bi kulturo imeli za sistem določene celovitosti človekovega početja in hkrati za način življenja.« (Južnič 1993: 179).

Ljudje že skozi vso zgodovino nadevajo imena vsemu, vsakomur. Pri skupinskem poimenovanju obstajata dve strani. Na eni strani sami sebe poimenujemo, na drugi nas poimenujejo drugi. Ti dve poimenovanji sta lahko različni, predvsem je vse odvisno od drugačnosti. Nekoga lahko s poimenovanjem ponižaš, omalovažuješ, odvisno od tega, kaj želiš doseči.

Skozi zgodovino človeštva se to zgodi velikokrat. Kot pravi Južnič v svoji knjigi, so Grki Negrkom rekli kar barbari. Grško poimenovanje barbarov se je ohranilo kot pojem nekulturnega. Pojem se je vrnil tudi v jezikoslovje, njegov pomen pa naj bi bil napaka, ki ni sprejemljiva. To se ni spremenilo vse do danes. Še danes poznamo poimenovanja ljudstev, ki jih drugi zaničujejo, prepričani, da so boljši od njih. Primer tega so Srbi, ki kar vsem muslimanom rečejo Turki, čeprav ti mogoče prihajajo iz Bosne. »Tako naj bi se razlikovali v svojem neevropstvu in hkrati so lahko okrivljeni za otomansko zgodovino med Srbi in nad Srbi« (Južnič 1993: 200). Muslimane ozmerjajo tudi s fundamentalisti, saj se lahko tako predstavijo kot branilci pred islamskimi napadi. V takem poimenovanju se kaže razvrednotenje drugih in poveljevanje svojega.

Poimenovanje človeka tudi določa. Ukoreninjeni se v nas in čeprav se je situacija spremenila, lahko ljudje še vedno uporabljamo isti izraz v prvotnem pomenu. Tako se je zgodilo s tujci, ki so prihajali na delo v Slovenijo, kjer naj bi bili le začasno. Največkrat so jih poimenovali zdomci. Iz zdomcev se je njihovo poimenovanje spremenilo v izseljence, ker so vse svoje življenje ustvarjali v tujini.

Identiteto lahko, kot pravi Južnič, tudi »signaliziramo«. Nekateri to počnejo z barvanjem las, luknjanjem delov telesa, raznimi oblačili. Drugi to počno z izpostavljanjem simbolov, kot je na primer simbol krščanstva križ, ker je Jezus Kristus umrl na križu. Muslimanski simbol pa je polmesec.

Imamo tudi etnično in nacionalno identiteto. »Etničnost kot identiteto imamo za a(d)skriptivno, torej tisto in tako, ki je dodeljena z rojstvom v določeni etnični skupini ali skupnosti. V pridobivanju take identitete je potemtakem odločilnega pomena, naj tako rečemo, določena slučajnost« (Južnič 1993: 268).

Med etnično identiteto sodi tudi verska identiteta, ki se velikokrat pojavlja kot najpomembnejši način etničnega opredeljevanja. Verska identiteta je pogosto vzrok prepиров. Ti se ne zgodijo samo med različnimi verami, ampak tudi med verniki iste vere.

Tudi državljanstvo je vrsta identitete. »V tej identiteti je vsebovano razmerje med posameznikom in državo« (Južnič 1993: 329).

Državljanji imajo tako pravice kot dolžnosti. Enako velja za državo. Vsaka država naj bi imela v konceptu delovanja zaščito svojih državljanov, ki naj bi bili med seboj enakovredni, ne glede na to, od kod prihajajo oziroma kje so se rodili njihovi starši.

14.3 ETNIČNA IDENTITETA

»Etnična identiteta je bazična skupinska identiteta sodobnih družb. Najdemo jo v različnih pojavnih oblikah, tako v sinhroni kot diahroni perspektivi, ko sega spekter pojavnosti od etnij prek naroda do nacije ... Ključni kriterij razlikovanja med etnijo, narodom in nacijo je stopnja politizacije oz. v kolikšni meri je določena etnična skupina kot skupnost lahko politični subjekt v mednarodni politiki in mednarodnih odnosih ...« (Lukšič Hacin 1995: 149).

Pri občutku pripadnosti gre za pridobljene lastnosti, ki so nezavedne in povezujejo posameznika z drugimi člani njegove narodnostne skupine. Vsak posameznik pa tudi zavestno izbira svojo narodno pripadnost (Musek, 1994: 22).

V nadaljevanju bomo kratko razložili vsak pojem posebej.

Etnija je opredeljena kot stanje, v katerem še ni močnih političnih in ideoloških razčlenitev, ki so značilne za narode. Najpogosteje se etnije razlikujejo po jeziku, veri, zgodovini. Najzanesljivejša razlika med etnijami je jezik, saj je viden znak etnične pripadnosti in ga je težko skriti. Pri nastajanju narodov so imeli jeziki eno ključnih vlog.

Narodi se med seboj razlikujejo po politični pripadnosti, državljanstvu in pravnem kodeksu.

Nacija je občutek nacionalne pripadnosti. Nacionalna identiteta pa se veže z državljanstvom.

14.4 IDENTITETA KOT RELATIVNI KONCEPT

Velikokrat, ko živimo v tuji državi, lahko izgubimo pripadnost. Tak primer so na primer čefurji. Ko so v Sloveniji, so čefurji in jih pošiljajo nazaj »dol«, v Bosno. Ko pridejo v Bosno, jih tam poimenujejo spet z drugim imenom, na primer Janez, Slovenac, Štefka in podobno. Kamorkoli se obrnejo ali odidejo, nikomur ne pripadajo, nikjer jih nimajo za svoje. Pridejo v Bosno in slišijo »Evo, došli Slovenci!«, v Sloveniji pa pogosto slišijo »Dej, Bosanci, pejte v Bosno«.

Otroci, rojeni v Sloveniji, ki imajo starše iz držav bivše Jugoslavije, so v razcepu. Vsi so radi v Sloveniji, čeprav komaj čakajo, da gredo v Bosno na dopust, saj je tam lepo. Ne čakajo jih položnice, služba, šola, stres. Vendar vsi rečejo, da gredo domov v Slovenijo. Pregovor pravi Povsod je lepo, doma je najlepše, in tudi za te otroke je dom Slovenija.

Lukšič Hacinova pravi, da imajo ti otroci razcepljeno osebnost. Posameznik se počuti pripadnik novega okolja, vendar ga to okolje zavrača. Ti mladostniki so tako vse življenje izpostavljeni ksenofobiji, ki lahko ima velik vpliv nanje. Ravno to zavračanje lahko mladostnika pripelje do agresivnosti, saj s tem izpostavlja svojo drugačnost, ki jo drugi zavračajo.

15 PROBLEM

Zaradi zanimanja, lastnih izkušenj in na podlagi literature sem se v raziskovalnem delu naloge odločila čim bolj podrobno spoznati mnenja, stališča, čustva in ravni ksenofobije do čefurjev v Sloveniji. Ker je izraz »čefurji« zelo pogosto v rabi na slovenskem prostoru in je tudi značilen samo za Slovenijo, me je zanimalo, kaj Slovenci mislijo oziroma za koga ali kaj uporabljajo ta izraz. Hotela sem priti do definicije izraza čefur, saj beseda v SSKJ ne obstaja. To se mi je zdelo zanimivo, saj je beseda v uporabi v Sloveniji in nikjer drugje v tujini.

V definiciji izraza me je predvsem zanimalo, ali ima beseda slabšalen prizvok ali je to beseda, ki označuje samo določen tip ljudi. Poleg tega sem se spraševala, koliko ljudi v Sloveniji sami sebe imajo ali se poimenujejo za čefurja in koga, če koga, označujejo s tem izrazom.

Ker ima veliko Slovencev drugačno definicijo izraza, me je zanimalo, ali je ta raznolikost odvisna od kraja, v katerem smo se rodili, izobrazbe in starosti. Menim, da je izobrazba precej pomembna, saj naj bi si z izobraževanjem zmanjševali predsodke in sprejemali drugačnost. Tudi starost je zelo pomemben faktor, saj vemo, da se predsodki, mnenja, stališča pri starejših težko spreminjajo. Najpomembnejši v celotni raziskavi se mi zdi kraj rojstva, ker naj bi bila splošna značilnost čefurjev prav to, da izvirajo iz nekdanje Jugoslavije.

Ker zame beseda čefur označuje subkulturo v Sloveniji, sem se spraševala, kolikim Slovincem je to tudi samo subkultura in kakšne naj bi bile značilnosti le-te. Zanimalo me je predvsem dejstvo, ali so pripadniki te subkulture še vedno lahko samo tisti, ki izvirajo iz držav nekdanje SFRJ.

Zanimivo je bilo tudi pojmovanje slavnih ljudi, ki izvirajo iz držav nekdanje SFRJ. Ali so tudi oni čefurji? Ali pa imajo samo določene značilnosti čefurjev, vendar ne spadajo v to subkulturo. Ali so slavni »čefurji« bolj sprejeti, kot navadni čefurji? Obstaja dvoličnost glede izraza?

Spraševala sem se tudi o posploševanju izraza besede na vse, ki se jim priimek konča na -i^ć. Zanimalo me je, v kolikšni meri se značilnosti izraza posplošuje na vse prebivalce.

Ker so tudi mene večkrat označili z besedo čefurka in Slovenka, sem bila, predvsem v mlajšem obdobju, v precepu glede tega, kam spadam. Nikoli nisem imela občutka pripadnosti. Ko sem bila v Sloveniji, so mi rekli čefurka, Bosanka, ko pa sem bila v Bosni, so mi vsi govorili, da sem Slovenka.

Osrednji problem raziskave lahko strnemo v naslednja vprašanja:

1. Kakšna so stališča, predsodki, mnenja o čefurjih?
2. Ali ima izraz »čefur« vedno slabšalen pomen?
3. Kakšna je definicija besede čefur?
4. Ali se pomen besede čefur spreminja glede na izobrazbo, starost, kraj rojstva/odraščanja?
5. Ali beseda čefur označuje samo vrsto subkulture v Sloveniji?
6. »Slavni« čefurji – so ali niso?
7. Relativnost identitete glede na okolico.

Hipoteze, ki sem jih postavila glede na namen in cilje raziskave, so:

1. Beseda čefur ima slabšalen prizvok.
2. Čefurji so ljudje, ki izvirajo iz držav nekdanje SFRJ.
3. Čefurji so nasilni, ne govorijo slovensko, zaničujejo Slovenijo.
4. Beseda čefur je vsem znana in jo vsi uporabljajo.
5. Osebe, ki jim je bilo rečeno, da so čefurji, sami sebe ne dojemajo kot čefurje.
6. Pri uporabi besede čefur obstaja dvoličnost, ko gre za slavne osebnosti.
7. Pojem čefur se posplošuje oziroma pripisuje vsem, ki se pišejo na -i^ć.
8. Veliko prebivalcev Slovenije, označenih z besedo čefur, je razdvojenih glede vprašanja pripadnosti.

16 RAZISKAVA

16.1 VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE

Za raziskavo sem uporabila metodo kvantitativnega raziskovanja, saj kvantitativna raziskava lahko preveri več hipotez, ki jih lahko glede na dobljene podatke ovržemo ali potrdimo. Raziskava je deskriptivna, saj želim opisati oziroma določiti značilnosti pojava.

16.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Za merski instrument sem uporabila spletno anketo, ki sem jo poslala anketirancem preko elektronske pošte, facebooka, twitterja. Prvotno sem hotela kot merski instrument uporabiti intervju. Poskusila sem anketirati 6 oseb, a se je pri vseh pojavil isti problem. Intervjuje sem hotela snemati, da pri zapisovanju ne bi izgubila pravega pomena, ki ga je hotel moj sogovornik izraziti. Intervju sem pričela s predstavitvijo svojega diplomskega dela in namena. Pogovor je stekel, vendar ko sem hotela to vse posneti, se je način pogovora in odgovorov spremenil. Vsi so hoteli govoriti pravilno slovensko, nihče ni hotel obsojati, bolj so zapletali odgovore, da jim ne bi bilo treba natančno ali direktno povedati, kaj si v resnici mislijo. Po intervjujih, ki so se izkazali za napačno orodje pri tej temi, sem se odločila tudi za možnost pisanja eseja. Za največ zavrnitev je bil razlog neizobraženost, nepravilna slovenščina, premalo časa, pomanjkanje informacij. Po 192 poslanih prošnjah za pisanje eseja o čefurjih sem dobila nazaj tri eseje, ki so bili zelo skopi. Tudi ti trije eseji so bili napisani pod pogojem, da jim postavim vprašanja oziroma oporne točke, na katera naj bi odgovorili. Ko sem eseje dobila nazaj, so bili to malo daljši odgovori na oporne točke, ki sem jih postavila za neko usmeritev, rdečo nit. Odgovori so bili zelo strogi, ni bilo napisanih nobenih osebnih občutkov, bili so dejansko samo strogi opisi situacij.

Zaradi vsega navedenega sem se odločila za anketo, ki jo je sestavljalo 19 vprašanj zaprtega in odprtega tipa. Pri nekaterih vprašanjih so bili odgovori že vnaprej določeni, pri drugih so lahko ocenili trditev s številko od 1 do 3, pri kateri je ocena 1 pomenila, da se s trditvijo sploh ne strinjajo, 2, da se s trditvijo delno strinjajo, 3 je pomenila, da se s trditvijo popolnoma strinjajo. 3 vprašanja so anketiranci odgovorili tako, da so napisali s svojimi besedami svoje povedi. Pri nekaterih vprašanjih je bilo možnih več odgovorov.

16.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo raziskave predstavlja 100 anketirancev. Od tega 73 žensk in 27 moških. Starost anketirancev je bila od 17–54 let. Povprečna starost anketirancev je 27,8 leta.

16.4 ZBIRANJE PODATKOV

Zbiranje gradiva je potekalo preko spletne ankete. Identitete niso znane, saj je anketa anonimna, s čimer je izboljšana možnost, da bi bili odgovori čim bolj pristni in resničen odraz posameznikovega mnenja. Anketiranci so lahko anketo videli na več družabnih spletnih omrežjih, izpolnil jo lahko vsak, ki je hotel.

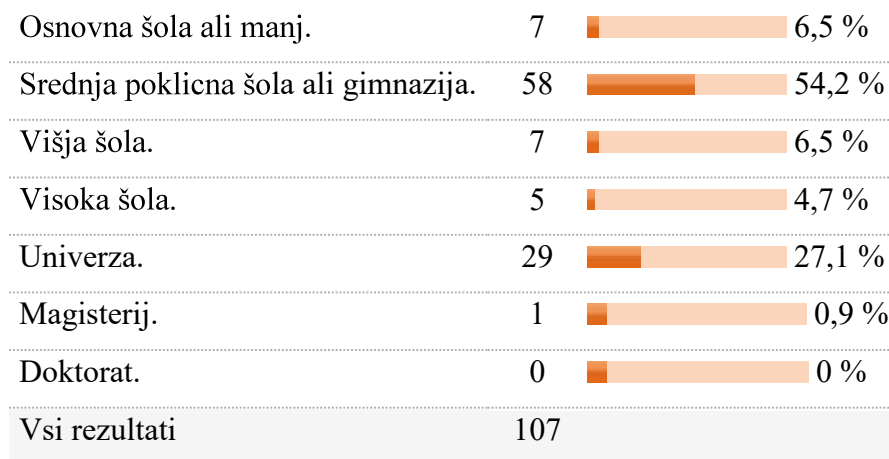
16.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Obdelava in analiza podatkov je potekala kvantitativno. Obdelava podatkov je bila izvedena računalniško, s pomočjo spletne strani www.mojaanketa.si, kjer sem tudi sestavila anketo. Na spletni strani je že ustvarjen program, ki podatke razvršča ter šteje, koliko odgovorov je bilo danih h kateremu podatku. Odstotek za vsak dogovor je izračunan kot število za ta odgovor, deljeno s vsemi odgovori na to vprašanje.

17 REZULTATI IN RAZPRAVA

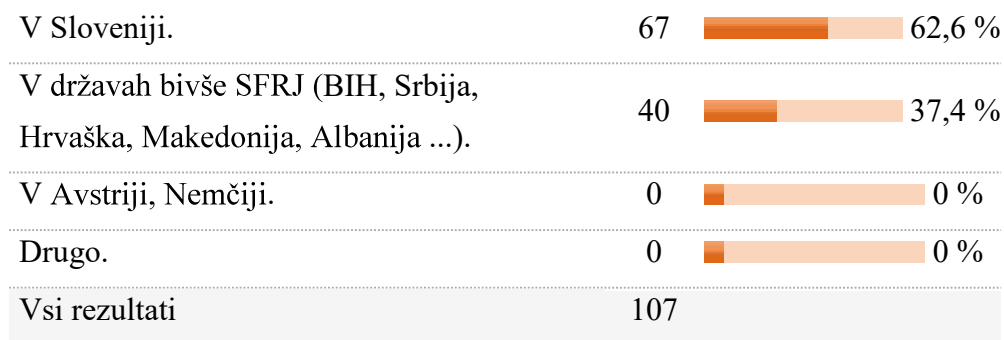
17.1 Rezultati

Graf 17.1: Trenutno dosežena izobrazba (možnih je več odgovorov):

Med 107 udeleženci jih je 54,2 % zaključilo vsaj srednjo šolo ali gimnazijo. 27,1 % udeležencev je diplomiralo na univerzitetnem programu. 6,5 % udeležencev je doseglo izobrazbo osnovne šole ali manj. 107 udeležencev je zato, ker so nekateri odključali več kot en odgovor, na primer: višja in visoka šola.

Graf 17.2: Kje so rojeni Vaši starši? (Možnih je več odgovorov.)

Med 107 udeleženci se je 67 % staršev anketirancev rodilo v Sloveniji. 40 % staršev se je rodilo v državah bivše SFRJ.⁵

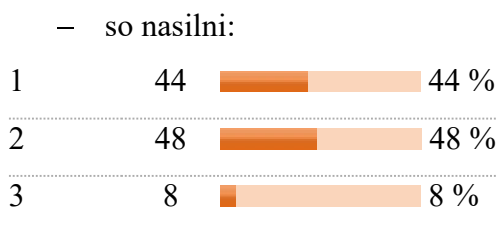
⁵ Do odstopanja podatkov je prišlo zato, ker se je pri starših anketirancev eden rodil v Sloveniji, drugi pa v državah bivše SFRJ.

Graf 17.3: Kje ste rojeni Vi? (Možnih je več odgovorov.)

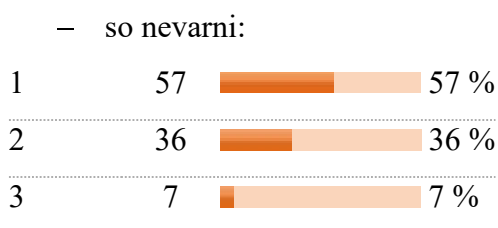

Med 100 udeleženci se jih je 89 % rodilo v Sloveniji, 11 %, pa v državah bivše SFRJ.

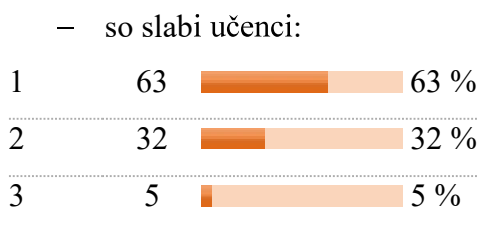
Graf 17.4: Čefur/čefurka/čefurji: ... (1 – se sploh ne strinjam, 2 – se delno strinjam, 3 – se popolnoma strinjam) (Slovenec je oseba, ki ima korenine v SLO.):

44 % anketirancev se s trditvijo, da so čefurji nasilni, sploh ne strinja, skoraj polovica, 48 %, se delno strinja;

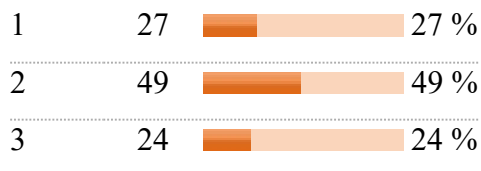

57 % anketirancev se s trditvijo, da so čefurji nevarni, sploh ne strinja. Samo 7 % se popolnoma strinja, 36 % anketirancev se le delno strinja;

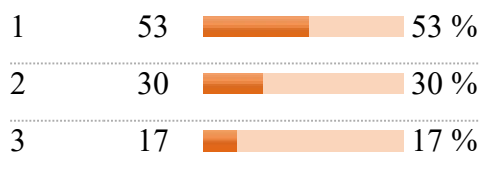
63 % anketirancev se s trditvijo sploh ne strinja, 32 % anketirancev pa se z njo popolnoma strinja;

– so glasni:

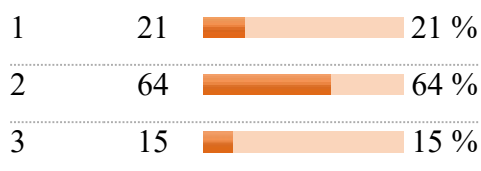
24 % anketirancev se s trditvijo, da so čefurji glasni, popolnoma strinja, 49 % pa se strinja samo delno;

– vsiljujejo svojo kulturo:

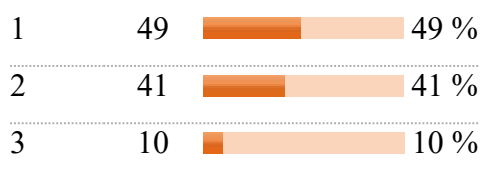
53 % se sploh ne strinja s trditvijo, da čefurji vsiljujejo svojo kulturo, 17 % anketirancev se s trditvijo popolnoma strinja;

– ne govorijo slovensko:

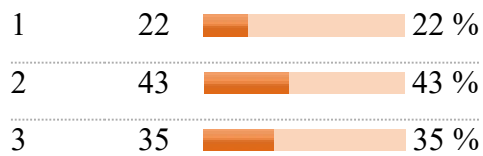
15 % anketirancev se popolnoma strinja, da čefurji ne govorijo slovensko, 64 % anketirancev se strinja le delno:

– ne marajo Slovencev

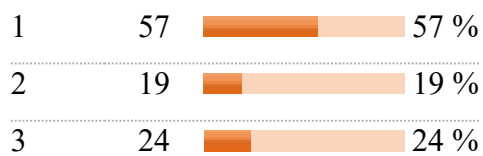
49 % anketirancev se sploh ne strinja s trditvijo, da čefurji ne marajo Slovencev, kar 41 % pa se delno strinja;

– pogosto uporabljajo psovke:

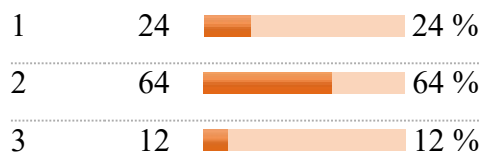
35 % anketirancev se popolnoma strinja, da čefurji pogosto uporabljajo psovke, 22 % se jih s trditvijo sploh ne strinja;

– je Ceca (Svetlana Ražnatović)

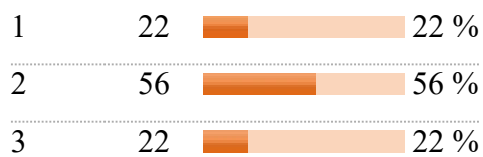
57 % anketirancev se sploh ne strinja, da je Ceca Svetlana Ražnatović čefurka. Kar 24 % pa se s trditvijo popolnoma strinja, čeprav ne ona ne njeni starši ne živijo v Sloveniji. Ona živi v Beogradu in s Slovenijo ni imela nobene povezave, razen koncertov, ki jih je tukaj organizirala;

– imajo uspešne kariere:

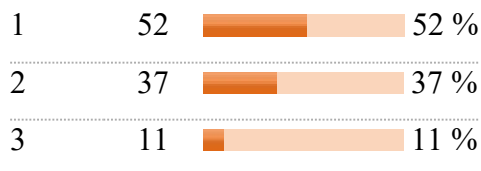
Samo 12 % anketirancev se popolnoma strinja, da imajo čefurji uspešne kariere, 64 % se delno strinja;

– vozijo dobre avtomobile:

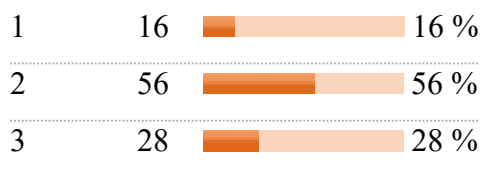
Enak odstotek, 22 % anketirancev, se popolnoma in pa sploh ne strinja, da čefurji vozijo dobre avtomobile;

– izkoriščajo državo:

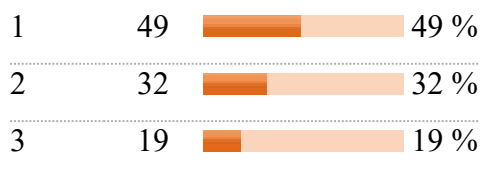
52 % anketirancev s trditvijo, da čefurji izkoriščajo državo, se sploh ne strinja, kar 37 % pa se strinja le delno;

– so urejeni:

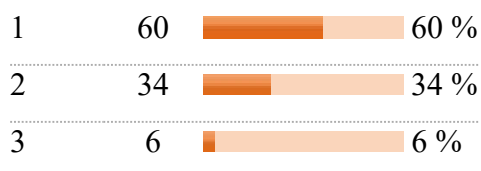
56 % anketirancev se le delno strinja, da so čefurji urejeni, 28 % se jih popolnoma strinja;

– poslušajo samo turbo folk:

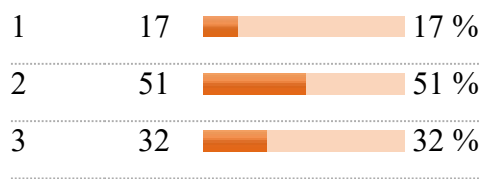
49 % anketirancev se sploh ne strinja s trditvijo, da čefurji poslušajo samo turbo folk glasbo. 19 % pa se jih s tem popolnoma strinja;

– uničujejo okolico:

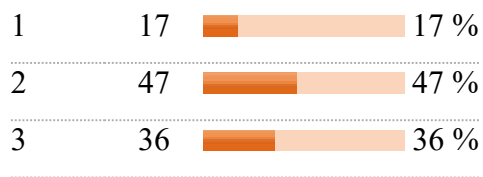
60 % anketirancev se sploh ne strinja s trditvijo, da čefurji uničujejo okolico, 34% se jih le delno strinja;

– so dobri športniki:

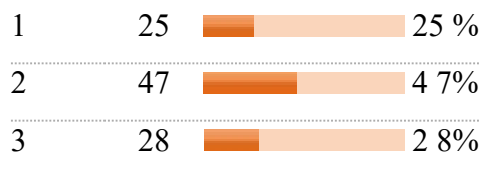
32 % anketirancev se popolnoma strinja s trditvijo, da so čefurji dobri športniki, 51 % pa se jih samo delno strinja;

– izgovarjajo trdi l:

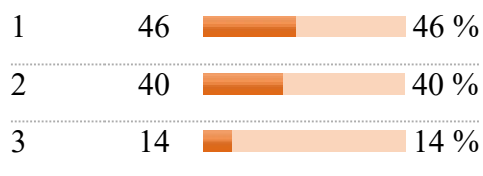
Skoraj polovica, 47 %, anketirancev se delno strinja, da čefurji uporabljajo v izgovarjanju besed trdi l, 36 % pa se s tem popolnoma strinja;

– hočejo biti dominantni:

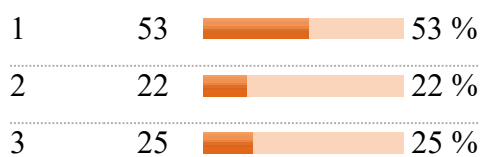
47 % anketirancev se le delno strinja s trditvijo, da hočejo čefurji biti dominantni. Skoraj tretjina anketirancev, 28 %, pa se s trditvijo popolnoma strinja;

– se vedno pritožujejo:

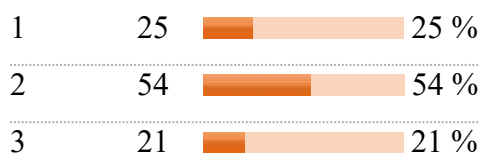
46 % anketirancev se s trditvijo, da se čefurji vedno pritožujejo, sploh ne strinja, 40 % anketirancev pa se le delno strinja;

– je Zlatko Zahović:

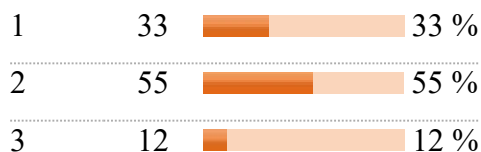
53 % anketirancev se ne strinja s trditvijo, da je Zlatko Zahović čefur, 25 % pa se popolnoma strinja;

– so ambiciozni:

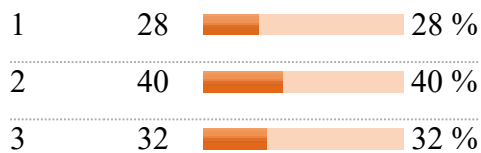
21 % anketirancev se popolnoma strinja, da so čefurji ambiciozni, 25 % pa se s trditvijo sploh ne strinja:

– so fizično "nabildani":

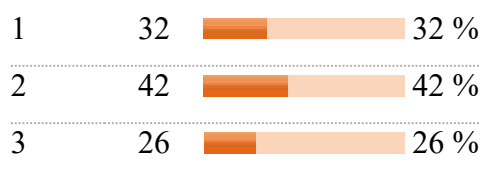
55 % anketirancev se le delno strinja s trditvijo, da so čefurji fizično »nabildani«, 33 % pa se jih s tem sploh ne strinja;

– nosijo kič:

32 % anketirancev se strinja, da čefurji nosijo kič, 40 % se s trditvijo samo delno strinja.

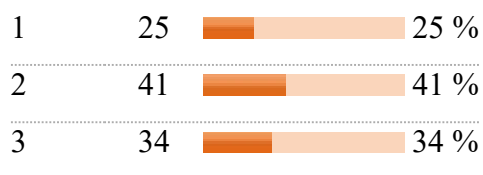
– oblačijo večinoma trenirke Adidas:

42 % anketirancev se delno strinja s trditvijo, da čefurji oblačijo večinoma trenirke Adidas.

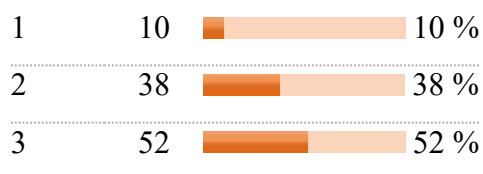
32 % pa se s tem ne strinja;

– je lahko tudi Slovenec:

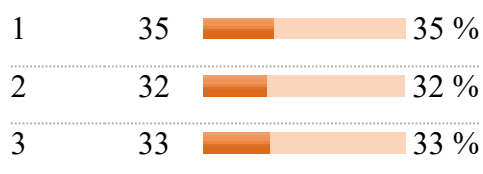
41 % anketirancev se delno strinja s trditvijo, da je tudi Slovenec lahko čefur, 34 % anketirancev s tem popolnoma strinja;

– spoštuje svoje starše:

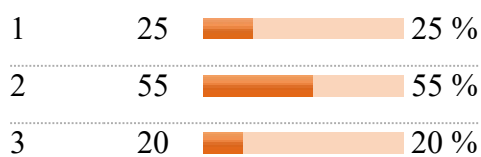
52 % anketirancev se popolnoma strinja s trditvijo, da čefurji spoštujejo svoje starše, 38 % anketirancev pa se le delno strinja;

– je Zlatko Čordić:

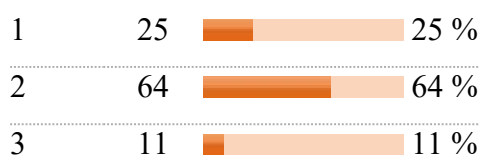
35 % anketirancev se ne strinja s trditvijo, da je Zlatko Čordić čefur, vendar se kar 33 % anketirancev popolnoma strinja, da je tudi Zlatko Čordić čefur;

– imajo veliko "vez":

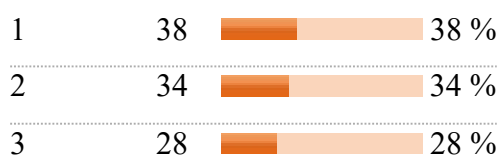
Med 100 anketiranci je 20 % odgovorilo, da se popolnoma strinjajo s trditvijo, da imajo čefurji veliko »vez«, 25 % se ne strinja s tem;

– delajo v slabše plačanih službah:

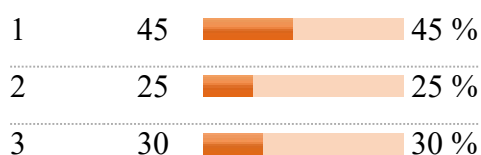
Med 100 anketiranci je 64 % anketirancev odgovorilo, da se delno strinjajo s trditvijo, da čefurji delajo v slabše plačanih službah, 25 % jih je odgovorilo, da se s tem sploh ne strinjajo;

– živijo večinoma v Fužinah, Savskem in Štepanjskem naselju:

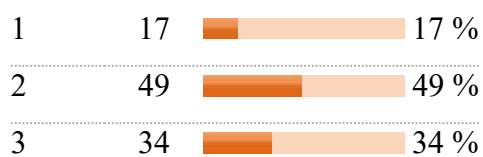
Med 100 anketiranci je 38 % odgovorilo, da čefurji ne živijo samo v Fužinah, Savskem naselju in Štepanjskem naselju, 34 % anketirancev je odgovorilo, da se delno strinjajo s to trditvijo;

– je Denis Avdić:

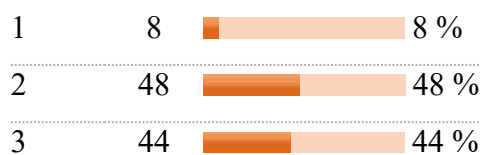
Med 100 anketiranci jih je 45 % odgovorilo, da Denis Avdić ni čefur. Takoj za njimi je 30 % anketirancev, ki pravijo, da Denis Avdić je čefur;

– so delovni:

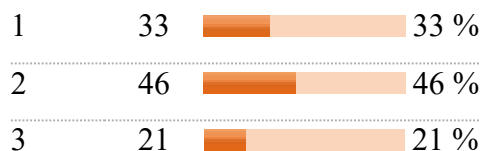
Med 100 anketiranci je kar 49 % takih, ki se delno strinjajo s trditvijo, s 34 % pa jim sledijo anketiranci, ki se popolnoma strinjajo s trditvijo, da so čefurji delovni;

– so dobri ljudje:

Med 100 udeleženci se največ udeležencev, in sicer 48%, le delno strinja s trditvijo, takoj za njimi pa se jih 44 % popolnoma strinja;

– si dviguje ego z ustrahovanjem:

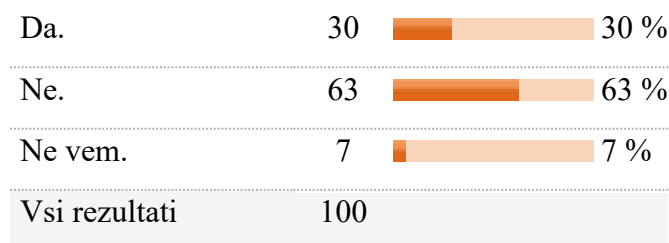
Med 100 anketiranci je največ anketirancev, da se delno strinja s trditvijo, 33 % je odgovorilo, da se s tem sploh ne strinjajo.

Graf 17.5: Beseda čefur označuje (Možnih je več odgovorov.):

Med 144 udeleženci je najbolj pogost odgovor "pojem, ki človeka označi slabšalno". Najmanj pogost odgovor je "osebo, katere starši prihajajo iz BIH, Srbije, Hrvaške, Makedonije, Albanije".

Graf 17.6: Ali Vas je kdo že poimenoval/označil z besedo čefur?

Med 100 udeleženci je 63 % anketirancev odgovorilo, da jih ni nihče poimenoval čefur.

Subjektivna mnenja anketirancev: **Če Vas je nekdo označil z besedo čefur, zakaj mislite, da Vas je?**

Pri tem vprašanju so anketiranci sami napisali odgovore. Naštevam odgovore, ki so bili napisani:

- ker so moji starši s Hrvaške; zaradi vizualne podobnosti; moj partner v šali, ker ves čas nosim trenirke; zato, ker na videz spadam v to subkulturo in ker so moji starši iz Bosne; ker sem na "-ić"; zaradi nestrpnosti in alkoholiziranosti; ker ne ve, kdo je čefur oziroma kaj pomeni beseda čefur; ker včasih uporabim trdi l; ker starši niso iz Slovenije, ampak iz drugih držav nekdanje SFRJ; zaradi porekla od koder prihajam; ker je moj priimek na "-ić!!!!; zaradi korenin; ker imam rada svojo domovino; ne vem, ali je bila šala ali so res tako mislili. Če so res mislili, verjetno zaradi nacionalizma ali preprosto ljubosumja, ker so tako imenovani čefurji uspešnejši kot oni, posploševal je vse čefurje; zaradi načina govora ali pa zaradi imena in priimka; ker mislijo, da so vsi, ki prihajajo iz nekdanjih jugoslovanskih republik, čefurji; ker nisem rojena v Sloveniji, sem priseljenka; ker sem "iz dol"; ponavadi nas govor izda, ali pa najkice, trenirke i tako dalje, znaš; ker so starši z juga in me ne moti; ker moje korenine prihajajo iz Bosne; ljubosumje, ker sem uspešnejša; zaradi nerazumevanja same besede in njene uporabe; posploševanje, stereotipi ipd, ker je mislil, da me je s tem užalil; ker sem iz BiH.

Graf 17.7: Ali ste Vi koga označili/poimenovali z besedo čefur?

Da.	64		64 %
Ne.	35		35 %
Ne vem.	1		1 %
Vsi rezultati	100		

Med 100 udeleženci je bil najpogostejši odgovor "Da".

Najmanj pogost odgovor je "Ne vem".

Subjektivno mnenje anketirancev: **Zakaj ste to osebo poimenovali čefur?**

Pri tem vprašanju so anketiranci sami napisali odgovore. Združila sem tiste, ki so si bili podobni. Spodaj so vsi odgovori, ki so jih navedli anketiranci:

- Ker se je tako obnašal, kot pojmem besedo čefur.
- Nisem.
- Zaradi neprimerne obnašanja in izgleda.
- Izgled, način obnašanja.
- Resno nikoli, večkrat v šali osebe, ki niso iz Slovenije. V šali pride ta beseda na dan, ko nekdo reče ali naredi kaj takega, "južnaškega".
- Ne vem, ker je bila priložnosti primerna.
- Način oblačenja, govorjenja, obnašanja.
- V jezi, če se je kdo spravil name in je govoril južnjaško. ter za fante in dekleta iz nekdanje Jugoslavije (BiH, HR, Makedonija, itd.), ki sem jih zalotila pri vandalizmu ali psihičnemu nasilju.
- Ker je izpolnjeval vse pogoje.
- Zaradi načina govora (l).
- Nikogar nisem tako poimenovala.
- V šali.
- Ker je na tipičen "-ič" ali ker je kolega.
- Ker mi "čefurji" to lahko počnemo med sabo.
- Prepotentni, vase zagledani, priseljeni v Slovenijo.
- Ker se je obnašal neprimerno, glasno, je moral na čim glasnejši način pokazati, da

ima korenine v nekdanji SFRJ.

- Nisem nikoli, ker je to zame žaljivo.

Subjektivno mnenje anketirancev: **Kdo je po Vašem mnenju čefur? Kakšna je Vaša definicija čefurja?**

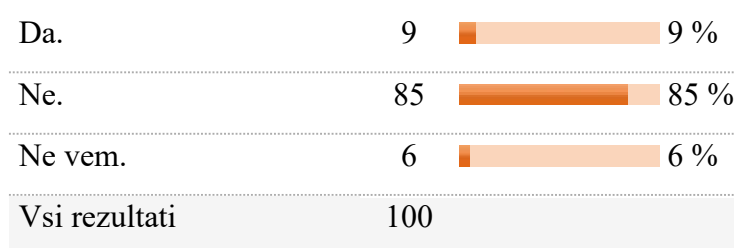
Tudi tukaj so anketiranci sami napisali svojo definicijo čefurja oziroma pojmovanje besede čefur. Združile sem izjave, ki se ponavljajo.

- Čefurji so po večini otroci, katerih starši prihajajo iz Bosne ali Srbije. Imajo se tudi za Bošnjake in Srbe in ne rečejo, da so Slovenci, čeprav so tukaj rojeni. Tudi pogovarjajo se med seboj v srbohrvaščini. Imajo značilno obnašanje. Mislim, da so tudi bolj nasilni, ko rešujejo težave.
- Čefur je slabšalen izraz za pripadnike držav nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji in mečejo slabo luč na narod, iz katerega izvirajo – s svojim obnašanjem, pomanjkanjem spoštovanja, vandalizmom ... Niso vsi, katerih starši prihajajo iz držav nekdanje Jugoslavije, čefurji. Čefurji so tisti, ki ne spoštujejo Slovenije – države, v kateri živijo, se obnašajo, kot da za njih pravila ne obstajajo, se poslužujejo kriminala, ustrahovanja in vandalizma. Šola jih ne zanima, važno je le, da vozijo "hud" avto.
- Nekdo, ki ima določen stil oblačenja, obnašanja, govori balkanščino ali t. i. fužinščino.
- Po mojem mnenju je čefur oseba, ki že vse življenje živi v Sloveniji, pa kljub temu ne zna govoriti slovensko, ko je to potrebno (ne mislim s prijatelji, ampak npr. pri pouku, mogoče v kakšni ustanovi ipd.), poleg tega pa ne zna dobro niti svojega materinega jezika, ampak vedno govori "pol-pol".
- Včasih je bil čefur povezan s stajlingom (gobica, yellowCab, trenirka, »zlati lanac« ipd.). Danes mogoče le pri dekletih zagorela polt (solarij barva).
- Do Slovencev in slovenske kulture se obnašajo zelo nasilno in dominantno.
- Nekdo, ki se obnaša huje kot nek "hribovec", ampak je iz držav bivše Jugoslavije.
- Nekdo, ki se ne zna primerno socializirati, postati del malo bolj "zahodne kulture", ki živi, kot da je vse njegovo in ne sprejme drugega mnenja, načina razmišljanja itd.
- Tisti, ki prihajajo iz držav nekdanje Jugoslavije, razen Slovenije, in so slabo

izobraženi in opravljajo slabše plačana dela.

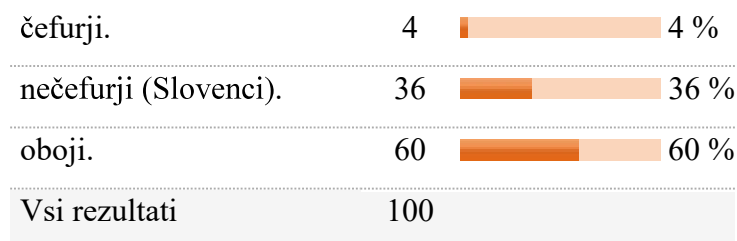
- Gre za osebo, ki ne spoštuje temeljnih pravil normalnega obnašanja, je glasna, nekulturna, nasilna ... idiot.
- Tako poimenujejo potomce "južnjakov" oz. Bosance ne glede na to, ali so iz Zagreba, Banje Luke ali Novega Sada, za nekatere je pač »bosanc«.
- Primitivec z grdimi navadami in slabo vzgojo.
- Oseba, ki se oblači izključno v trenirko, spodaj obvezno air-maxice, veliko gela v lasih, vsaka druga beseda je hrvaška/srbska/bosanska, ne ceni šolanja, meni, da bo v življenju uspela z nelegalnimi posli.
- Čefurka: pajkice, solarij, črna ali blond barva las (drugih barv ne poznajo).
- Temnejše polti, nasilnega obnašanja in uporablja veliko kletvic. Ves čas se pritožuje, krade in izkorišča slovensko državo.
- Čefur ne priznava kulture in jezika države, v kateri prebiva, zato z agresivnimi potezami (hrupna glasba, govorjenje tujega jezika na glas v javnosti, psovanje in zaničevanje ostalih, razkazovanje nacionalnih simbolov države, od koder izvira ...) poskuša dokazovati svojo nadvlado in superiornost.
- Generalno so manj inteligentni, a ne nujno manj izobraženi ter zaradi kompleksa manjvrednosti, ki ga kompenzirajo z radikalnimi gestami – nasilje, hrup, orožje, droge, strašni psi ... Na vsak način hočejo javno izstopati (sledi ulici, popularni glasbi, filmu, slengu, kultura nasploh – čefurji raus ...).
- Tako so nas označili naši "dragi" slo!
- V Mariboru imamo veliko ljudi, ki prihajajo iz držav bivše Jugoslavije, pa se ta izraz na Štajerskem ne uporablja. Zdi se mi, da so si čefurje izmislili v Ljubljani (Fužine, Štepanc). Moja definicija: potomec ali priseljenec iz BIH, ki živi v Ljubljani v velikem blokovskem naselju. Ampak se je preselil v Slovenijo pred l. 1991!

Graf 17.8: Ali so Vsi, ki se pišejo na –ić, čefurji?

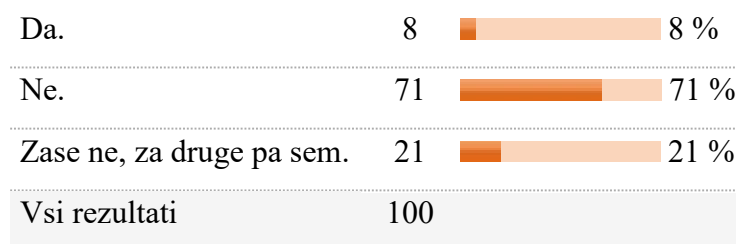
Med 100 udeleženci je največ udeležencev, 85 %, odgovorilo, da niso vsi, ki se pišejo na –ić, čefurji. Najmanj udeležencev, 9 %, je odgovorilo, da so vsi, ki se pišejo na –ić, čefurji.

Graf 17.9: V Vaši družbi so večinoma (sem ne štejemo sodelavcev, razen če se z njimi družite tudi v prostem času):

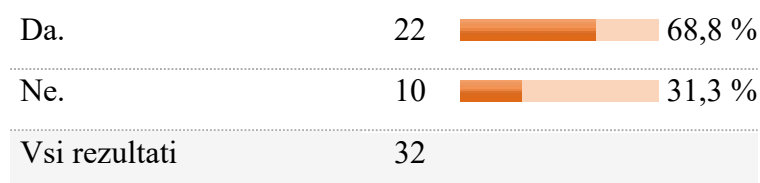
Med 100 udeleženci jih je 60 % odgovorilo, da so v njihovi družbi oboji, Slovenci in čefurji. Najmanj pogost odgovor je bil, da so v njihovi družbi samo čefurji. Kar 36 % jih je odgovorilo, da so v njihovi družbi samo Slovenci.

Graf 17.10: Ali ste vi čefur?

Med 100 udeleženci je 71 % zase reklo, da niso čefurji. Samo 8 % je samim sebi reklo, da so čefurji. 21 % anketirancev je odgovorilo, da sami sebe nimajo za čefurja, ampak jih imajo drugi za čefurja.

Graf 17.11: Ste zaradi priimka/imena imeli kdaj težave v šoli? (Izbirno vprašanje.)

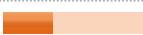
Med 32 udeleženci, ki so odgovorili na vprašanje, jih je kar 68,8 % odgovorilo, da so imeli zaradi priimka v šoli težave.

Graf 17.12: Ali ste zaradi tega (priimka) imeli težave pri iskanju službe? (Izbirno vprašanje.)

Da.	10		28,6 %
Ne.	25		71,4 %
Vsi rezultati	35		

Med 35 anketiranci, ki so odgovorili na to vprašanje, jih je kar 71,4 % odgovorilo, da zaradi priimka niso imeli težav pri iskanju službe.

Graf 17.13: Ali imate občutek, da Vas na podlagi priimka prikrito diskriminirajo oziroma se do Vas obnašajo drugače ? (Izbirno vprašanje.)

Da.	12		34,3 %
Ne.	9		25,7 %
Včasih.	14		40 %
Vsi rezultati	35		

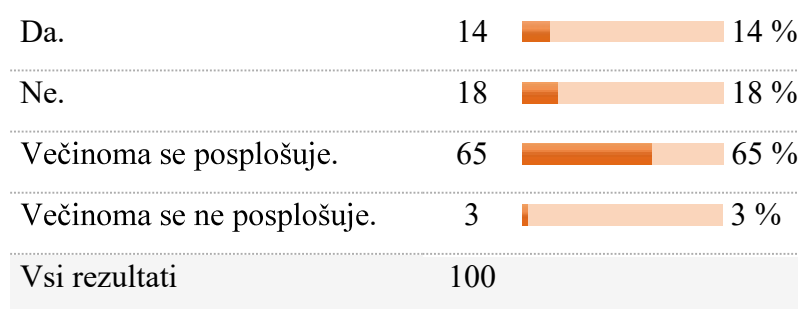
Med 35 udeleženci, ki so odgovorili na to vprašanje, jih je 34,3 % imelo občutek, da jih zaradi priimka diskriminirajo, 40 % pa jih je odgovorilo, da se to dogaja samo včasih.

Graf 17.14: Ali so nečefurji včasih dvolični? Primer: šport – slovenska nogometna reprezentanca, kjer je veliko čefurjev, pa so kljub temu njihovi (Slovenci) in ne čefurji? (Možnih je več odgovorov.) (Izbirno vprašanje.)

So dvolični.	30		58,8 %
Niso dvolični.	5		9,8 %
Še sam/sama ne vem.	16		31,4 %
Vsi rezultati	51		

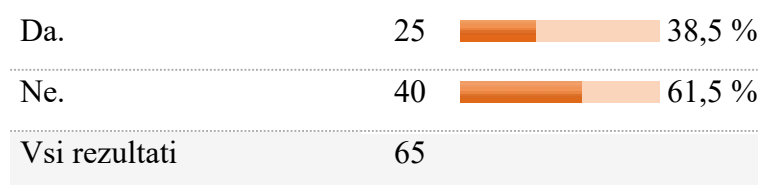
Med 51 anketiranci, jih je 58,8 % odgovorilo, da so nečefurji včasih dvolični.

Graf 17.15: Ali se pojem čefurja posplošuje na vse, ki se pišejo na -ić?

Med 100 udeleženci jih je 65 % odgovorilo, da se pojem čefurja večinoma posplošuje na vse, ki se pišejo na -ić. 18 % jih je odgovorilo, da se ne posplošuje.

Graf 17.16: Ali ste razcepljeni med tem, komu pripadate? Primer: V Sloveniji čefur, v BIH pa Slovenec? (Izbirno vprašanje.)

Med 65 udeleženci jih je 61,5 % reklo, da se ne počutijo razcepljene glede vprašanja pripadnosti, 38,5 % pa se jih počuti razcepljene.

Hipoteze, ki sem jih postavila glede na namen in cilje raziskave, so:

1. Beseda čefur ima slabšalen prizvok.

Hipoteza je potrjena. Večina anketirancev je odgovorila, da beseda čefur označuje človeka slabšalno.

2. Čefurji so ljudje, ki izvirajo iz držav nekdanje SFRJ.

Hipoteza je potrjena. Čeprav je na vprašanje Čefur je ... večina anketirancev odgovorila, da je to beseda, ki označuje človeka slabšalno, in samo 28,5 % anketirancev, da so to ljudje, katerih starši prihajajo iz držav nekdanje SFRJ, je pri večini odgovorov, kjer so anketiranci pisali svoje subjektivno mnenje oziroma definicijo, skoraj vsaka definicija imela element, da je čefur tisti, ki prihaja oziroma ima korenine v državah nekdanje SFRJ.

3. Čefurji so nasilni, ne govorijo slovensko, zaničujejo Slovenijo.

Ta hipoteza ni potrjena, saj se 45,1 % anketirancev z izjavo, da so čefurji nasilni, sploh

ne strinja, 47,1% pa le delno. Delno strinjanje z izjavo lahko bremenimo s tem, kaj mediji objavljajo in izpostavljajo ter morda s kakšno slabo izkušnjo, ki so jo imeli in posplošujejo. S tem, da ne govorijo slovensko, se je 63,7% anketirancev le delno strinjalo. Tudi tu lahko izhajamo iz dejstva, da imajo različne izkušnje, in sicer poznajo nekatere, ki res slabo ali sploh ne govorijo slovensko, in pa druge, ki govorijo slovensko zelo dobro.

4. Beseda čefur je vsem znana in jo vsi uporabljajo.

Hipotezo lahko potrdimo. Beseda čefur je znana vsem, vsi so že kdaj slišali uporabo te besede, vendar je ne uporabljajo vsi. Večina jo je uporabila kot oznako neprimernega obnašanja, izpostavljanja, zunanjega videza.

5. Osebe, ki jim je bilo rečeno, da so čefurji, sami sebe ne pojmujejo kot čefurje.

63 % anketirancev je odgovorilo, da jih ni še nihče označil kot čefurja. Samo 8 % anketirancev je odgovorilo, da sami sebi pravijo čefur oziroma se imajo za čefurja. 21 % anketirancev je odgovorilo, da sami sebi ne pravijo čefur, ampak so jih že tako poimenovali. Hipoteza je potrjena. Večina ljudi, ki so jim drugi rekli, da so čefurji, sami sebe nimajo za čefurja.

6. Pri uporabi besede čefur obstaja dvoličnost, ko gre za slavne.

58,8 % anketirancev je odgovorilo, da pri uporabi besede čefur za slavne obstaja dvoličnost. Hipoteza je potrjena.

7. Pojem čefur se posplošuje oziroma pripisuje vsem, ki se pišejo na –ić.

Hipoteza ni potrjena. Anketiranci so kar s 85 % odgovorili, da se pojem čefurja ne posplošuje na vse, ki se pišejo na –ić.

8. Veliko prebivalcev Slovenije, označenih z besedo čefur, je razcepljenih v zvezi z vprašanjem pripadnosti.

Hipoteza ni potrjena. 61,5 % anketirancev, ki so označeni z besedo čefur, ni razcepljena glede vprašanja pripadnosti.

17.2 Razprava

Skozi raziskavo sem ugotovila, da ima beseda čefur še vedno slabšalen prizvoki in tudi danes ne označuje le subkulture. Za čefurje še vedno velja pogoj, da si lahko čefur samo, če imaš družinske korenine iz držav nekdanje Jugoslavije. Slednje je nekako pogoj, ki ga moraš nujno izpolnjevati, sicer ne moreš spadati v to vrsto, označbo, skupino.

Čeprav zaradi majhnega števila anketirancev dobljenih rezultatov ne moremo posploševati na celotno prebivalstvo, je kar 45,1 % anketirancev odgovorilo, da se sploh ne strinjajo z izjavo, da so čefurji nasilni in kar 57,8 %, da so nevarni. Vendar pa se je kar 63,7 % anketirancev delno strinjalo z izjavo, da čefurji ne govorijo slovensko. Če se delno strinjajo z izjavo, sklepam, da zaradi tega, ker poznajo primere, pri katerih bi se lahko v popolnosti strinjali, da ne govorijo slovensko, in primere, kjer govorijo slovensko. Čeprav za čefurje nekako velja, da so kriminalci, ki Slovenijo samo izkoriščajo in pljuvajo po njej, je kar 54 % anketirancev odgovorilo, da se sploh ne strinjajo s to trditvijo.

Presenetljivo pa je bilo, da je kar 52,9 % anketirancev menilo, da Zlatko Zahović ni čefur, čeprav izpolnjuje vse pogoje, ki definirajo čefurja. 42,2 % anketirancev se je delno strinjalo s trditvijo, da čefurji večinoma nosijo trenirke Adidas, na kar so delno vplivale volitve, kjer so, po besedah stranke SDS, t. i. »trenirkarji« glasovali za Jankoviča z zapisano številko na rokah, ki so jo morali obkrožiti na listu. Lahko pa je vplivalo na odgovor tudi, da sem znamko trenirk omejila samo na Adidas in nisem omenila še drugih značilnih znamk, kot je na primer Nike.

Če Zahović ni čefur, pa je več kot tretjina anketirancev izjavila, da Zlatko Čordić je čefur, kar je presenetljivo, saj je Zlatko slovenski glasbenik, ki svojo glasbo ustvarja v slovenščini. V jeziku, katerega neznanje je vedno očitano čefurjem. Zlatko nima značilnega čefurskega stila oblačenja in tudi ne zaničuje Slovenije. V svoji glasbi govori o svojem otroštvu, Fužinah in vseh predsodkih, diskriminacijah, ki jih je doživel na svoji koži ali pa so se odvijale v njegovi okolici. Tudi Denis Avdića niso označili za čefurja (45,1 %), čeprav je Avdić večkrat izpostavil, da je »Bosanc s slovenskim državljanstvom«. 71,6 % anketirancev je zase reklo, da niso čefurji, od tega jih 29,4 % pove, da so jih drugi označili s to besedo, kar bi lahko dokazovalo teorijo, da so čefurji res samo še ena subkultura v Sloveniji, za katero se posamezniki, ki imajo korenine v državah nekdanje SFRJ, ne opredeljujejo.

Na vprašanje, ali so vsi, ki se pišejo na -ić, čefurji, jih je kar 85,3 % odgovorilo, da niso. Ta ugotovitev je zelo pomembna, saj je bila tudi to ena izmed glavnih značilnosti čefurjev. Priimek s končnico -ić je označeval posameznika, ki ni iz Slovenije, saj črke ć ni v slovenski abecedi, ampak v bošnjaški, srbski, hrvaški, albanski itn.

Anketni rezultati so lahko omejeni tudi zaradi svoje oblike, ker je bila to spletna anketa.

Čeprav ima danes skoraj vsako gospodinjstvo doma dostop do interneta, je veliko tistih, ki internet uporabljajo samo za facebook, igrice. To sem opazila pri svoji mami, ki sem jo prosila, da mi izpolni anketo, pa zaradi računalniške oblike ni vedela, kako naj jo izpolnjuje. Anketo je hotela v natisnjeni obliki, jaz pa sem morala potem vnesti odgovore v računalnik. Tako je morda bilo tudi veliko drugih posameznikov, ki ankete niso izpolnili, ker se jim ni »ljubilo« brati in klikati na računalniku in bi anketo raje izpolnili v tiskani obliki.

Čeprav je imela anketa, kar nekaj vprašanj, kjer so lahko anketiranci napisali mnenje s svojimi besedami, morda to ni bilo dovolj. Pri kar nekaj vprašanjih so mi pisali elektronska in GSM sporočila z obrazložitvijo, zakaj so odkljukali eno izmed danih možnosti. Mogoče bi bilo bolje, če bi pri vsakem vprašanju ponudila še možnost obrazložitve.

Moja definicija čefurja je naslednja: čefur je oseba, katere izvor je v državah Bosne in Hercegovine, Srbije, Makedonije, Albanije ali Hrvaške. Je pripadnik subkulture v Sloveniji, ki je unikatna. Nikjer drugje je nimajo in je slovenska, ni prevzeta iz tujine. Znajo govoriti slovensko, a ko so v družbi »sebi enakih«, uporabljajo polovično slovenščino in polovično srbohrvaščino. Trenutno je njihov stil oblačenja »vse oprijeto«, to velja še posebej za ženske. Pri mlajših generacijah se opaža glasno govorjenje, izpostavljanje, upiranje in pripravljenost na fizični obračun. Nihče več ne skriva, od kod izvira, ampak to še poudarjajo in pokažejo. Pri fantih je značilno zanimanje za šport, najbolj nogomet in fitnes. Ne poslušajo samo balkanske glasbe, ampak tudi MTV-glasbo. Ne zaničujejo Slovenije v smislu, da ne bi tukaj živeli, ampak samo trenutno gospodarsko stanje, v katerem se Slovenija nahaja. Zaničevanje Slovenije je le bolj opaženo pri čefurjih, saj se nad stanjem v Sloveniji pritožujejo tudi nečefurji. So zaščitniški do držav svojih staršev. Starejši čefurji še vedno bolj govorijo srbohrvaško, saj se nikjer niso mogli naučiti pravilne slovenščine, ker so svoje delovno mesto po navadi delili z enako govorečimi. Redkokdaj so imeli za sodelavce »prave« Slovence. Se pa doma z mlajšimi generacijami trudijo govoriti slovensko. Mlajše generacije doma govorijo slovensko in srbohrvaško, odvisno od situacije. V svojem okolju sem ugotovila, da se mlajši večinoma prepirajo in dogovarjajo v slovenščini, srbohrvaško govorijo v šalah in uporabi pregovorov, ki jih v slovenščini ni.

Moja definicija čefurja se je dopolnila z raziskavo, ki sem jo opravila. Prej je bila bolj

skopa in se je glasila tako: čefur je oseba, ki se v javnosti ne zna obnašati prilagojeno dominantni kulturi. Posluša samo turbofolk in se večinoma zadržuje v večjih skupinah. Prevladujejo v Fužinah in so odgovorni za večino kriminala, ki se tam dogaja. So glasni in nespoštljivi in že ob najmanjšem »postrani pogledu začnejo morit«. So samo druga generacija, otroci oseb, ki so se v Slovenijo priselili zaradi vojne. Med čefurje nisem štela imigrantov. Bili so slabi učenci in vsi so jih zaničevali, diskriminirali, stigmatizirali. Moja definicija je bila zelo ozkogleda in se je nanašala le na slabe izkušnje, ki sem jih imela.

18 MOJA IZKUŠNJA

Že v vrtcu so mi vedno očitali, da nisem Slovenka, ker ne znam govoriti slovensko in ker so moji starši Bosanci, zatorej sem bila tudi jaz Bosanka. Ko sem poleti s starši hodila v Bosno, so mi tam vedno vsi govorili Slovenka. To se nadaljuje tudi danes. V Sloveniji mi pravijo, da sem čefurka oziroma Bosanka, odkar sem dobila tudi bosansko državljanstvo. Ko pa pridem v Bosno, mi pravijo Slovenka z državljanstvom Bosne »preko staršev«.

V osnovni šoli sem bila od petega razreda naprej odlična, pridna in delovna učenka. Vsi profesorji so me imeli radi in nikjer nisem čutila diskriminacije. Učiteljevo naklonjenost sem vedno pripisovala svojemu delu in marljivosti, to pa zato, ker so drugi sošolci, ravno tako čefurji, bili slabi učenci in so imeli tudi slab odnos z učitelji. Ko sem se vpisovala na srednjo šolo, sem hotela na gimnazijo Jožeta Plečnika, a mi je pedagoginja v šoli to odsvetovala, saj naj se ne bi dobro vklopila med tamkajšnje učence. Pristala sem na gimnaziji Moste, kjer je bilo zelo veliko meni enakih, čefurjev. Proti koncu gimnazije sem hotela študirati na FSD in to mi je tudi uspelo, čeprav mi je socialna delavka rekla, da to ni zame, ker naj ne bi bilo primerno, da so socialni delavci čefurji. Utemeljitev se mi je zdelo nesmiselna, saj bi bilo dobro za socialne delavce, da poznajo različnosti, so raznoliki in lahko lažje ter bolje razumejo posameznike, ki se soočajo z enakimi težavami, kot so jih prej imeli sami socialni delavci. Uporabniki bi se počutili bolj domače, sproščeno in zaupljivo.

Najbolj sem bila presenečena, ko sem v četrtem letniku študija na FSD slišala eno od študentk, ki je bila v konfliktu z drugim študentom iz letnika in mu je očitala, da je čefur in naj gre nazaj v Bosno, da čefurji v Sloveniji samo kradejo državi in izkoriščajo ter zasedajo delovna mesta, ki bi jih morali zasedati »pravi Slovenci«. Zaradi nas z mamo nista imeli kje živeti in nista mogli dobiti službe. To me ni presenetilo zaradi vsebine, saj nas s takimi očitki obmetavajo vse življenje,. Presenetilo me je dejstvo, da je to izrekel in čutil nekdo, ki študira socialno delo, kjer je poudarek na odpravljanju diskriminacije, rasizma, stigme in vseh drugih pojmov, ki bi človeka poniževale.

19 UPORABLJENA LITERATURA

Aleksič, J. (2009). Tretja generacija čefurjev na Slovenskem, kot dobro integrirana manjšina in pogosto celo ost kvalitetne socialne kritike. *Mladina*, članek št. 12: 52–57.

Bibič, B. (2003). *Hrup z Metelkove: tranzicije prostorov in kulture v Ljubljani*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.

Brake, M. (1984). *Sociologija mladinske kulture in mladinskih subkultur*. Republiška konferenca ZSMS in Univerzitetna konferenca ZSMS. Ljubljana: Krt.

Dekleva, B., Razpotnik, Š. (2002). *Čefurji so bili rojeni tu. Življenje mladih priseljencev druge generacije v Ljubljani*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Jalušič, V. (2001). *Ksenofobija ali samozaščita?* V: Poročilo Skupine za spremljanje nestrpnosti. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Južnič, S. (1993). *Identiteta*. Ljubljana: FDV.

Kobolt, A. (2002). *Predalčkanje. Druga generacija priseljencev iz nekdanje Jugoslavije*. Radovljica: Didakta.

Kobolt, A. (2002). *Zdej smo od tu- a smo še čefurji?* Ljubljana: Alfagraf trade.

Kralj, A. (2008). *Nepovabljeni: globalizacija, nacionalizem in migracije*. Koper: Založba Annales.

Kržišnik-Bukić, V. (2009). Slovenci v BIH, Bosanci v Sloveniji, Le monde diplomatique. *V slovenščini*, št. 43, str 28, Ljubljana: Novinarski klub.

Kuzmanič, T. (1999). *Bitja s pol strešice*. Ljubljana: Open Society institute.

Lesar, S. (1998). *Kdo je »Čefur«?* Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Leskošek, V. (2005). *Mi in oni: nestrpnost na slovenskem*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Lukšič Hacin, M. (1995). *Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Lukšič Hacin, M. (1999). *Multikulturalizem in migracije*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC.

Matek, L. (2006). Če si nihče, ti je tudi mafijec lahko vzornik. Delo, Vprašalnik Ljubljana, 29. 3. 2006.

Meserko, V. (2006). *Pomen in konstrukt predsodkov v slovenskem prostoru – na primeru neslovencev iz bivše Jugoslavije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Mežnarić, S. (1986) »Bosanci«. *A kuda idu Slovenci nedeljom?* Ljubljana: Republiška konferenca ZSMS.

Mladina. [Http://www.mladina.si/46643/kdo-je-cefur](http://www.mladina.si/46643/kdo-je-cefur) (5. 9. 2015).

Muske, J. (1994). *Psihološki portret Slovencev*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Patljak, K. (2010). *Nekateri vidiki »čefurske« identitete*. Diplomsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta.

Poštrak, M. (1994). Kje so subkulture danes? *I. Socialno delo*, letnik 33, št. 1, str. 35–38. Ljubljana: FSD.

Razvezani jezik. [Http://www.razvezanijezik.org](http://www.razvezanijezik.org) (5. 9. 2015).

Šuljić, T. (2002). Jebeš Fužine bez Slovenca: zgodba o ljubljanskem getu. *Mladina*, 28: 42–46.

Ule Nastran, M. (1999). *Predsodki in diskriminacije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Ule Nastran, M. (2000). *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Velikonja, M. (2002). Balkanska kultura na slovenskem po letu 1991: bivši domači. *Balkanis*, št. 3, str 80-86.

Vojnović, G. (2008). *Čefurji raus*. Ljubljana: Študentska založba.

Wikipedia. Dostopno na <http://www.wikipedia.com> (ogledano 5. 9. 2015).

YouTube. Dostopno na <http://www.youtube.com> (ogledano 5. 9. 2015).